

Inburgeringscursussen

- **Een onderzoek naar de opvattingen van vrijwillige en verplichte inburgeraars in Den Haag, Delft en Breda –**

Masterscriptie Vraagstukken van Beleid en Organisatie
Sociologie, Universiteit Utrecht

Juni 2011

Jauke Lodder, 3273482
Begeleider: Prof. dr. Frank van Tubergen
Tweede beoordelaar: Sander Sloot, Msc.

Voorwoord

Er lijkt een consensus te bestaan over de noodzaak van inburgering. Een veel gehoorde opvatting is dat mensen die in Nederland komen wonen de taal spreken en kennis nemen van de belangrijkste Nederlandse normen, waarden en gebruiken. De vraag is echter of de huidige inburgeringstrajecten hier een degelijke bijdrage aan leveren. Daarnaast kan men zich afvragen wie deze inburgeringstrajecten mag betalen. Het huidige kabinet is van mening dat een ieder die zich hier vestigt zelf te kosten moet dragen voor zijn of haar inburgering. De Partij van de Arbeid denkt dat wanneer je de financiële verantwoordelijkheid bij de inburgeraars neerlegt zij niet langer zullen deelnemen aan een cursus. De thesis die voor u ligt is geschreven in opdracht van de Tweede Kamerfractie van de PvdA. Daarbij is politieke neutraliteit en dus onafhankelijkheid bij het schrijven in acht genomen. Tijdens de stageperiode vanaf januari tot juli is gewerkt aan dit onderzoek dat is geschreven in het kader van de master Vraagstukken van Beleid en Organisatie. Er is in die periode gesproken met veel mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij inburgering. Met name de gesprekken die gevoerd zijn met inburgeraars heb ik als bijzonder inspirerend ervaren.

Het onderzoek dat voor u ligt kon niet geschreven worden zonder de steun van een aantal mensen. Allereerst de directe opdrachtgever voor dit onderzoek, Tweede Kamerlid Martijn van Dam. Met Martijn is veel gesproken over het inburgeringsbeleid, en de koers van de PvdA. Ten tweede dank aan de fractiemedewerkers en in het bijzonder Meint Helder en Bart Olde Agterhuis voor hun feedback bij de totstandkoming van dit onderzoek. Tot slot wil ik mijn stagebegeleider vanuit de Universiteit bedanken, Frank van Tubergen. De feedback die ik van hem heb gekregen heb ik als bijzonder aangenaam ervaren. Tevens dank ik hem voor zijn vertrouwen in een goede afloop.

Jauke Lodder

Den Haag, juni 2011

Samenvatting

In het regeerakkoord wordt aangekondigd dat het kabinet het budget voor inburgering de komende jaren structureel wil gaan afbouwen. Voor de komende jaren is er nog geld beschikbaar om lopende cursussen te bekostigen, daarna zullen inburgeringsplichtigen en vrijwillige inburgeraars zelf de kosten dragen die verbonden zijn aan het volgen van een inburgeringscursus. Dit onderzoek tracht te onderzoeken of inburgeringscursussen effect hebben op de mate van integratie van de inburgeraar. Daarnaast zal worden onderzocht hoe een inburgeringstraject ervaren wordt door inburgeraars. De belangrijkste vragen waar dit onderzoek antwoord op geeft zijn:

1. Hoe is het gesteld met de integratie van inburgeraars in de Nederlandse samenleving en leidt inburgering tot meer integratie?
2. In hoeverre geeft een inburgeringscursus gehoor aan de wensen van de inburgeraar?

Om antwoorden op deze vragen te formuleren zijn vragenlijsten afgenomen bij cursisten en docenten van inburgeringscursussen. Tevens is gesproken met mensen die anderszins beroepsmatig betrokken zijn bij inburgering. Een derde onderzoeksvraag richt zich op de bezuinigingen en luidt:

3. Wat zijn de gevolgen van de maatregelen die het kabinet voorstaat voor het inburgeringsonderwijs voor de bereidheid van inburgeraars om deel te nemen aan een inburgeringscursus?

De belangrijkste bevinding van dit onderzoek is dat veel mensen bereid zijn in te burgeren en er graag moeite voor willen doen. Sterker, zij zijn zelfs bereid een eigen bijdrage te leveren. De volledige kosten zelf betalen (geschat wordt dat het gaat om een bedrag tussen de €4000 en €7000) willen zij niet. Een groot deel van de geënquêteerde inburgeraars geeft ook aan niet deel te willen nemen aan een cursus indien zij dit zelf moeten betalen. De verwachting is dat met name de vrijwillige inburgeraars niet meer de moeite zullen nemen om deel te nemen aan een cursus. Dit onderzoek toont daarnaast eens te meer aan dat inburgering een bijdrage levert aan de integratie van de deelnemers. Een cursus is voor veel mensen een plek waar sociale contacten ontstaan. Daarnaast leren zij om zelfstandig te functioneren in Nederland. Veel cursisten geven ook te kennen graag te gaan werken na het behalen van het examen. De cursussen zouden beter moeten inspelen op de wensen en ambities van de cursist. Het komt nog te vaak voor dat jonge vrouwen die aangeven graag te willen gaan werken een

inburgeringsprofiel volgen dat gericht is op opvoeding, gezondheid en onderwijs. volgen. Daarnaast geeft een te groot deel van de cursisten maar ook van de docenten aan dat het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) en het portfolio-onderdeel beter zouden moeten. De inburgeringscursus moet geen examentraining zijn maar een plek waar mensen zelfstandig leren functioneren. Het is van belang dat de onderdelen in het inburgeringstraject hier op aansluiten. Tot slot moeten de vrijwillige inburgeraars die voornamelijk uit Midden- en Oost-Europese landen komen niet vergeten worden. Gemeenten hebben geen budgetten meer om deze mensen een inburgeringstraject aan te bieden. Uit het onderzoek blijkt echter dat het hier mensen betreft die snel de taal leren en bovendien erg gemotiveerd zijn. Het is en blijft van belang deze mensen te benaderen opdat zij niet de ‘slecht ingeburgerde arbeiders’ van deze tijd worden.

Dit onderzoek kan gelezen worden als een eerste aanzet naar de effectiviteit van inburgeringscursussen op de integratie van haar deelnemers. De resultaten uit het onderzoek kunnen geïnterpreteerd worden als richtinggevend voor vervolgonderzoek. In de discussie zal worden stil gestaan bij de nadelen van dit onderzoek. Het onderzoek kan niet beschouwd worden als een zuiver experimenteel onderzoek. De respondenten volgen allemaal een inburgeringscursus. Hierdoor kan er niets gezegd worden over de gehele populatie omdat er selectie is opgetreden. Daarnaast is (de verandering in) integratie niet goed te meten omdat er gebruik gemaakt moet worden van twee meetmomenten en een controlegroep. In dit onderzoek is slechts gebruik gemaakt van één meetmoment en een experimentele groep.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	9
2. ACHTERGRONDEN EN BELEID	13
§2.1 HET BEGIN.....	13
§2.2 WET INBURGERING NIEUWKOMERS	14
§2.3 WET INBURGERING.....	15
§2.4 DELTAPLAN INBURGERING	16
§2.5 DE AFBRAAK	17
3. INBURGERING IN DE PRAKTIJK	18
§3.1 REGELGEVING	18
§3.2 ONDERDELEN INBURGERING	19
§3.2.1 <i>Kennis Nederlandse Samenleving</i>	20
§3.2.2 <i>Praktijkdeel</i>	21
§3.3 DE TRAJECTEN.....	21
4. BESTAANDE LITERATUUR	24
§4.1 INTEGRATIE	24
§4.2 KWALITEIT VAN CURSUSSEN	28
5. DATA EN METHODEN	33
§5.1 DATAVERZAMELING.....	33
§5.2 OPERATIONALISERING.....	35
§5.3 METHODEN	36
6. RESULTATEN	37
§6.1 BESCHRIJVENDE RESULTATEN	37
§6.2 EERSTE INDRUKKEN	38
§6.3 ANALYSE.....	39
§6.2.7 <i>Docenten</i>	49
§6.3 INTERVIEW	51
7. CONCLUSIES	53
§7.1 ALGEMENE CONCLUSIES.....	53
§7.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	54
§7.2.1 <i>Integratie</i>	54
§7.2.2 <i>Doelen, wensen en ambities</i>	55
§7.2.3 <i>Afbouw budgetten</i>	55
8. BELEIDSAANBEVELINGEN	56
§8.1 EIGEN BIJDRAGE.....	56
§8.2 FOCUS OP NIEUWKOMERS	56
§8.3 VRIJWILLIGE INBURGERAARS	57
§8.4 MATCHING	57
§8.5 KNS EN PORTFOLIO	57
§8.6 DE ROL VAN VRIJWILLIGERSORGANISATIES.....	58
9. DISCUSSIE	59
LIJST VAN GERAADPLEEGDE BRONNEN	61

1. Inleiding

‘Als er nu bezuinigd wordt, krijgt de samenleving hier later de rekening voor gepresenteerd’ (Trouw, 2011). Het zijn de woorden van de Haagse wethouder Marnix Norder. Norder reageert in het krantenartikel op het kabinetsbesluit om te bezuinigen op inburgering. Het kabinet wil het huidige inburgeringsbudget van €440 miljoen afbouwen naar €44.5 miljoen in 2015 (Trouw, 2011). Deze aangekondigde maatregel zal leiden tot de afbraak van het inburgeringsstelsel dat door de jaren heen zorgvuldig is opgebouwd. In de Integratienota 2007-2011 *Zorg dat je erbij hoort!* (2007) staat dat de werelden van autochtonen en allochtonen nog te veel van elkaar zijn gescheiden. ‘De onderlinge sociale en culturele afstand gaat hand in hand met sociaaleconomische achterstand.’ Het toenmalige kabinet deed in haar Integratienota een appel op alle burgers om mee te doen in de samenleving (Ministerie van VROM/WWI, Integratienota, 2007). Een eerste prioriteit van het integratieprogramma van het toenmalige kabinet was de inburgering. Om de eerder beloofde inhaalslag op inburgering te maken heeft de toenmalige minister van Wonen, Wijken en Integratie het Deltaplan Inburgering in het leven geroepen. Doelstellingen van dit deltaplan zijn het verbeteren van de kwaliteit van de inburgeringscursussen en het vereenvoudigen van de regelgeving (Ministerie van VROM/WWI, Deltaplan inburgering, 2007).

Vier jaar later lijkt de roep om inburgering nog steeds sterk aanwezig. De invulling van het inburgeringsbeleid is echter veranderd. In de Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie, opgesteld op Prinsjesdag, staat het volgende:

“Het kabinet heeft ervoor gekozen in 2011 100 miljoen en in 2012 175 miljoen incidenteel om te buigen op de inburgeringsmiddelen in het Participatiebudget en het gemeentefonds. Door verlaging van het aantal inburgeringstrajecten wordt toegewerkt naar een stelsel waarbij het merendeel van de kosten bij de inburgeraar wordt neergelegd. Dit levert na ingroei structureel 333 miljoen op.” (Rijksbegroting 2011, Wonen, Wijken en Integratie, 2011). Voor de komende drie jaar vanaf 2010, worden de middelen die aan inburgering worden besteed afgebouwd. Tot en met 2012 is er ruimte om nieuwe cursussen aan te bieden. Nieuwkomers moeten daarna zelf hun inburgering gaan betalen. Dit geldt tevens voor mensen die hier al langer zijn en mensen die vrijwillig willen inburgeren (Nota over de toestand van ’s Rijks Financiën, vragen en antwoorden Miljoenennota 2011, 2010). In de regeringsverklaring die

op 26 oktober 2010 door minister-president Rutte werd uitgesproken in de Tweede Kamer stond het volgende:

“Beheersing en beperking van de immigratie en een betere integratie zijn nodig om het ontstaan van een maatschappelijke onderklasse te voorkomen We vragen van mensen om hun eigen inburgeringscursus te betalen, als dat nodig is met behulp van het sociale leenstelsel dat we gaan invoeren. Zakken voor het examen kan straks betekenen dat de verblijfsvergunning wordt ingetrokken. Het kabinet vindt dat van mensen die voor het Nederlanderschap kiezen ook mag worden gevraagd dat zij zich aanpassen aan de Nederlandse samenleving” (Regeringsverklaring, 2010).

Deze woorden zijn in lijn met de maatregelen die eerder door het demissionair kabinet werden aangekondigd. De PvdA, GroenLinks en de SP lieten weten fel tegen deze plannen te zijn. Tweede Kamerlid Jeroen Dijsselbloem van de PvdA spreekt over een doodsteek voor de inburgering. Volgens hem haken inburgeraars af als zij zelf de cursus moeten betalen. Tevens vreest hij voor het ontslag van duizenden inburgeringsdocenten. “Bij de invoering van de inburgeringswet ging men ervan uit dat migranten zelf de verantwoordelijkheid zouden nemen die van hen gevraagd werd.” Dit leidde volgens Dijsselbloem tot lege klaslokalen. Omdat grote groepen mensen, zoals EU-onderdanen, niet verplicht zijn in te burgeren is de kans groot dat zij uiteindelijk helemaal geen Nederlands leren. Ook asielzoekers, die zonder een cent te makken aankomen in Nederland zijn niet in staat de kosten voor de inburgering te betalen. Deze mensen zullen dan ook afhaken aldus Dijsselbloem (www.nos.nl, 14 september, 2010). De vraag is hoeveel mensen er daadwerkelijk zullen afhaken en niet meer deelnemen aan een inburgeringscursus.

Bij de gemeenten klinkt protest. ‘We hebben gezien wat er gebeurt als je van inburgeren een eigen verantwoordelijkheid maakt: wijken vol slecht geïntegreerde gastarbeiders en ouders die de Nederlandse taal slecht beheersen’, aldus de Utrechtse wethouder Rinda den Besten (Trouw, 2011). Wethouders uit Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht schreven de Kamercommissie van Binnenlandse Zaken een brandbrief waarin zij hun grote zorg uiten naar aanleiding van de aangekondigde bezuiniging op de uitvoering van de Wet inburgering (Gemeente Amsterdam, 2010). De wethouders benoemen in hun brief de ‘moeizame aanloop van de Wet inburgering in 2007’ en het feit dat ‘de inburgering vanaf 2009 volop in bedrijf is gekomen’. ‘De zorgvuldig opgebouwde infrastructuur om inburgeraars te bereiken en te

scholen wordt afgebroken' (Gemeente Amsterdam, 2010). De wethouders van de vier grote steden pleiten er voor om in ieder geval de inburgering van oudkomers af te maken. Tevens benoemen zij de Midden- en Oost-Europeanen (MOE-landers) die als vrijwillige inburgeraars geen cursus meer zullen volgen indien zij dit zelf moeten financieren. 'Er wordt een probleem gecreëerd dat in de toekomst zeer moeilijk oplosbaar zal blijken. We hebben geleerd van de geschiedenis van onze huidige oudkomers' (Gemeente Amsterdam, 2010). Hiermee wordt bedoeld op het ontbreken van beleid ten aanzien van inburgering in de jaren zeventig en tachtig met als gevolg slecht geïntegreerde gastarbeiders.

Het onderzoek

In dit onderzoek wordt niet lang stil gestaan bij de bezuinigingen op inburgering. Er zal vooruit gekeken worden. Onderzocht zal worden wat de effectiviteit is van een inburgeringstraject voor de inburgeraar. Beoogd wordt na te gaan in hoeverre een cursus inburgeraars helpt te integreren in de samenleving. Daarnaast zal worden gekeken of de onderdelen in het inburgeringstraject relevant zijn voor inburgeraars en wat de gevolgen zijn van de bezuinigingen voor de bereidwilligheid van inburgeraars om deel te nemen aan een cursus. Als we meer weten over de cursussen en de cursisten kunnen we ook aantonen wat er verkeerd gaat en waar het mogelijk beter kan.

De doelstelling van dit onderzoek is om de wensen en ambities van inburgeraars in kaart te brengen en na te gaan in hoeverre een inburgeringscursus hen helpt bij het realiseren van deze ambities. Een inzicht in de inburgeringscursus en de inburgeraars kan een handvat vormen voor adequate beleidsaanbevelingen. Vooraf worden de volgende drie vraagstellingen geformuleerd:

1. Hoe is het gesteld met de integratie van inburgeraars in de Nederlandse samenleving en leidt inburgering tot meer integratie?
2. In hoeverre geeft een inburgeringscursus gehoor aan de wensen van de inburgeraar?
3. Wat zijn de gevolgen van de maatregelen die het kabinet voorstaat voor het inburgeringsonderwijs?

De eerste onderzoeksvraag richt zich op zowel de sociaal-culturele als de structurele integratie van inburgeraars. Er zal onderzocht worden of er een verband bestaat tussen het volgen van een inburgeringscursus en een toenemende integratie in de samenleving. De tweede

onderzoeksvraag richt zich op de verschillende elementen binnen een inburgeringstraject en de vraag in welke mate deze bijdragen aan de integratie van de cursisten. Allereerst zal worden ingegaan op de geschiedenis achter inburgering en het huidige beleid. Vervolgens zullen eerdere onderzoeken aantonen wat er reeds bekend is over de inburgering. Tot slot zullen vragenlijsten die zijn afgenomen bij inburgeraars en mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij inburgering antwoorden moeten geven op de hierboven geformuleerde vraagstellingen. Deze antwoorden zullen, zoals gezegd, voortvloeien in beleidsaanbevelingen.

Relevantie

Onderzoekers van het Sociaal en Cultureel Planbureau en de B&A groep Beleidsonderzoek en Beleidsadvies (SCP, 2009 en B&A, 2010) laten weten dat er weinig informatie beschikbaar is over de effecten van inburgeringscursussen op integratie en participatie. Een pilotonderzoek van Significant naar de haalbaarheid van een grootschalig kwantitatief onderzoek toonde aan dat een betrouwbare effectmeting pas eind 2011 kan worden uitgevoerd (Significant, 2010). Dit onderzoek tracht een bijdrage te leveren aan het opvullen van het gebrek aan kennis door enquêtes af te nemen bij zowel inburgeraars als mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij de inburgering. Op basis van de uitkomsten van deze resultaten zal een beeld worden geschetst van de staat van de inburgering in de praktijk. Hiertoe worden verschillende groepen inburgeraars met elkaar vergeleken. Tevens is er aandacht voor de wensen en ambities van de cursist en de vraag in hoeverre een inburgeringscursus hieraan tegemoet komt. Met andere woorden voldoet de cursus aan de verwachtingen.

De resultaten uit deze eerste aanzet tot een grootschaliger onderzoek zullen fungeren als aanknopingspunt voor beleid in de toekomst omtrent inburgering. Nu het huidige kabinet heeft aangekondigd de budgetten op inburgering structureel af te zullen gaan bouwen is een herziening van de inburgering in de praktijk mogelijk gewenst.

2. Achtergronden en beleid

Dit onderzoek richt zich op inburgering. Inburgering als doel om zowel de sociaal-culturele als structurele integratie van minderheden in de Nederlandse samenleving te bevorderen.

Sociaal-culturele integratie

Naar sociaal-culturele en structurele integratie is door de jaren heen veel onderzoek verricht (WRR, 2001). Het vinden van een eenduidige definitie voor de begrippen is des te lastiger. In het rapport van WRR worden Vermeulen en Penninx (1994) aangehaald. Zij maken het onderscheid in structurele en sociaal-culturele integratie. Het eerste houdt ‘volwaardige deelname aan maatschappelijke instituties’ in en het tweede ‘de sociale contacten die leden en organisaties van minderheden onderhouden met de wijdere samenleving en de culturele aanpassing aan de samenleving’ (WRR, 2001). In deze thesis zullen de contacten met autochtonen en de taalbeheersing aan de orde komen als determinanten voor sociaal-culturele integratie. Tevens zal gekeken worden naar de integratie van de inburgeraars.

Wensen en ambities

Naast integratie wordt in dit onderzoek ook gekeken in hoeverre een inburgeringscursus tegemoet komt aan de wensen en ambities van de inburgeraar. Is de inburgeraar tevreden over de cursus en helpt het bij het realiseren van ambities? Hierbij is het van belang te weten hoe een inburgeringscursus er uit ziet. De opzet van inburgeringstrajecten zal later besproken worden.

De geschiedenis achter integratie en inburgering in Nederland gaat terug tot 1979. Door de jaren heen is er veel veranderd aan het inburgeringsstelsel. Het is goed om een beeld te krijgen van het beleid omtrent inburgering door de jaren heen.

§2.1 Het begin

‘Sinds 1979 werd in Nederland voor het eerst een algemeen integratiebeleid ontwikkeld dat voornamelijk was gericht op het toekennen van gelijke rechten aan leden van etnische minderheidsgroepen en op het bevorderen van hun positie op maatschappelijke terreinen, zoals de arbeidsmarkt, onderwijs, huisvesting en volksgezondheid’ (Jaarboek Minderheden 2010, Inburgering in Nederland, 2010).

Omdat de toenmalige regering de problemen die eerder door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (1979) (WRR) werden aangekaart wel onderkende maar niet van mening was dat zij verantwoordelijk was voor de slechte integratie onder sommige migrantengroepen bleef het taalonderwijs vrijblijvend gegeven worden door vrijwilligers (Jaarboek Minderheden, 2010). Deze ontwikkeling wordt ook beschreven in ‘Het Waterloo van de inburgering’ van de Adviesraad Diversiteit en Integratie in de gemeente Amsterdam:

‘De omstandigheden waaronder die gastarbeiders moesten leven wekten verontwaardiging van studenten en buurtgenoten en zo ontstonden de eerste taalcursussen’ (Adviesraad Diversiteit en Integratie, gemeente Amsterdam 2010).

In 1989 bracht de WRR opnieuw een rapport uit waarin stond dat een ander beleid noodzakelijk was om de integratie van allochtonen te bevorderen. Een goede beheersing van de Nederlandse taal was hierbij van het grootste belang. Het advies van de Raad om de taalbeheersing onder allochtonen te bevorderen werd in de wind geslagen. Wel nam de overheid andere maatregelen die het voor migranten mogelijk maakten taallessen te volgen. Pas in 1996 werd, in navolging van het advies dat werd gegeven door de hoogleraren Entzinger en Van der Zwan (1994), door het kabinet Kok I besloten aan de slag te gaan met de verplichte inburgeringstrajecten voor nieuwe migranten. In 1996 werden de inburgeringscontracten ingevoerd waarin zowel gemeenten als migranten als contractpartijen werden aangemerkt en beiden verantwoordelijkheid droegen voor het inburgeringsbeleid (Jaarboek Minderheden, 2010).

§2.2 Wet inburgering nieuwkomers

Deze maatregel vormde een opmaat naar de Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN) die op 30 september 1998 werd ingevoerd. Met deze nieuwe Wet werd beoogd dat nieuwkomers een bepaald niveau van zelfredzaamheid in de Nederlandse samenleving zouden bereiken. Nieuwkomers werden verplicht deel te nemen aan een programma waarin de Nederlandse taal werd geleerd, en inzicht werd verworven in de verhoudingen in de Nederlandse samenleving. Voor oudkomers was het niet verplicht deel te nemen aan een programma (Jaarboek Minderheden, 2010). Het inburgeringsstelsel werd vanaf de invoering van de WIN sterk geprofessionaliseerd.

In totaal hebben in de periode 1998-2006 ruim 160.000 nieuwkomers en bijna 90.000 oudkomers een taal cursus gevolgd (SCP, 2009). Veel van hen kregen een duaal traject aangeboden waarbij zij naast taallessen hulp konden krijgen bij het zoeken naar werk of bij opvoedingsondersteuning. Cursisten hoefden in deze periode niet aan een bepaald taalniveau te voldoen.

De commissie Blok, in het leven geroepen om de Wet inburgering te evalueren, concludeerde in 2004 dat het ingevoerde inburgeringsbeleid niet heeft geleid tot de beoogde resultaten. Er was sprake van veel uitval bij de inburgeraars en slechts een klein deel van de cursisten bleek na afronding van de cursus over een niveau te beschikken dat hen in staat stelde mee te doen in de samenleving (SCP, 2009). Meer dan de helft van de oud- en nieuwkomers heeft niet het beoogde niveau behaald, aldus de commissie Blok. Het uitblijven van resultaat bij de inburgeraars werd eerder opgemerkt door onderzoeksbureau Regioplan (2002). Het werd om die reden van groot belang geacht maatregelen te treffen die moesten leiden tot een verbetering van de kwaliteit en een vergroot rendement van inburgeringsprogramma's (SCP, 2009).

§2.3 Wet inburgering

Er werd gehoor gegeven aan de bevindingen van de commissie Blok en op 1 januari 2007 werd de Wet Inburgering in het leven geroepen als vervanger van de WIN die sinds 1998 van kracht was. In deze nieuwe wet staat het volgende:

“Om in te kunnen burgeren moet u de Nederlandse taal leren en moet u weten hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit. Uw kennis wordt getoetst aan de hand van het inburgeringsexamen. Als u slaagt voor dit examen bent u ingeburgerd. Om de slaagkans te vergroten kunt u eerst een inburgeringscursus volgen” (Wet inburgering, 2007).

Met de invoering van de nieuwe wet gold de verplichting niet langer alleen voor nieuwkomers maar ook voor mensen die al langer in Nederland woonden. Bij het niet nakomen van de inburgeringsplicht kunnen sancties worden opgelegd zowel voor oudkomers als nieuwkomers (Capgemini, 2009). Daarnaast worden de cursisten getoetst op een minimaal niveau van sociale zelfredzaamheid om progressie bij de inburgeraars te realiseren (SCP, 2009). Met deze nieuwe wet krijgt de inburgering dus een minder vrijblijvend karakter. Een andere belangrijke verandering is de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeraar. Van inburgeraars wordt

verwacht dat zij zelf bepalen hoe zij zich voorbereiden op het examen (SCP, 2009). Een derde verandering die de nieuwe wet met zich meebracht was het vrijgeven van de inburgeringsmarkt, ofwel het toepassen van marktwerking, bedoeld om de effectiviteit van de programma's te vergroten. Tot 2007 waren Regionale Opleidingscentra (ROC) de aangewezen instituten die de inburgering verzorgden. Vanaf 2007 werd het ook voor andere aanbieders mogelijk de markt te betreden en hun diensten aan te bieden. Deze nieuwe aanbestedingsprocedures van de gemeenten dienden er toe te leiden dat aanbieders meer efficiëntie en kwaliteit zouden leveren omdat zij concurreren met andere aanbieders (Capgemini, 2009). Cursisten kunnen vanaf 2007 op basis van inhoud, kwaliteit, prijs en andere factoren een keuze maken voor een bepaalde aanbieder. Aanbieders zullen meer maatwerk gaan leveren, meer innoveren en op den duur zou ook de prijs van cursussen dalen, zo was de veronderstelling bij de invoering van de Wet Inburgering. Met deze nieuwe wet werd beoogd om de kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van het inburgeringsonderwijs te verbeteren (Capgemini, 2009). Gemeenten kunnen inburgeringsonderwijs inkopen op een markt van aanbieders. Gemeenten zijn niet langer verplicht tot gedwongen winkelnering bij de ROC's. Op deze markt kunnen ook private aanbieders actief zijn. In de praktijk bleek dat de uitvoering van de nieuwe wet veel problemen met zich meebracht. Door de toegepaste marktwerking kwam de uitvoering maar moeizaam op gang en de wet bleek voor veel gemeenten erg ingewikkeld (Capgemini, 2009).

§2.4 Deltaplan inburgering

Om deze knelpunten aan te pakken besloot het kabinet Balkenende IV in 2007 een zogenaamd Deltaplan Inburgering te lanceren (SCP, 2009). Beoogd werd de effectiviteit van de inburgering te vergroten. In het Deltaplan staat dat de uitvoering van de inburgering beter moet, de kwaliteit verbeterd moet worden en de regelgeving eenvoudiger kan (Deltaplan inburgering, 2007). Hiertoe is de rol van de gemeenten groter geworden om inburgeraars cursussen aan te bieden. De inburgeraars dragen zelf in mindere mate de verantwoordelijkheid om zich voor te bereiden op het examen. Circa 250.000 nieuwkomers zijn onder de Wet Inburgering inburgeringsplichtig. Het kabinet geeft middels het Deltaplan gemeenten de mogelijkheid om gemiddeld 60.000 programma's per jaar aan te bieden (Deltaplan inburgering, 2007). Een andere wijziging is de focus op de wisselwerking tussen inburgering en participatie. Het Deltaplan stelt dat om tot een succesvol resultaat te komen een positieve toon in het debat gewenst is. Inburgering moet niet alleen een plicht zijn maar ook een middel om wensen en ambities van mensen te realiseren. Van de inburgeraars wordt dan ook een

bepaalde mate van participatie verwacht (Deltaplan inburgering, 2007). Door de focus van inburgering meer op participatie te richten kunnen belangrijke verbindingen worden gelegd met andere terreinen zoals de arbeidsmarkt. Tevens draagt inburgering bij aan het welzijn van kinderen. Om de taalvaardigheid van kinderen te stimuleren is het immers noodzakelijk dat de ouders de Nederlandse taal meester worden (Deltaplan, 2007).

“Om die reden is het streven in 2011 80% van de cursussen dual is. Het leren van de taal wordt gekoppeld aan het participeren in de samenleving door bijvoorbeeld ondersteuning bij het zoeken naar werk” (Deltaplan inburgering, 2007)

Om dit alles te realiseren is meer maatwerk nodig. Inburgeringsprogramma's die aansluiten op de wensen van de inburgeraar. Tevens dient de verbinding tussen inburgering en participatie versterkt te worden. Ook moeten docenten over meer competenties beschikken.

§2.5 De afbraak

Door de jaren heen is het gebrekkige beleid omtrent inburgering uit de jaren negentig geworden tot een stelsel waar veel mensen dankbaar gebruik van maken. Eind 2010 werd een ingrijpende maatregel genomen. In de regeringsverklaring van 2010 staat dat er van mensen gevraagd wordt hun eigen inburgeringscursus te betalen. Het budget voor inburgering wordt de komende jaren afgebouwd. Dit jaar met 100 miljoen euro, in 2012 met 175 miljoen en in 20120 met 235 miljoen euro. Vanaf 2014 wordt er structureel 333 miljoen euro bezuinigd op inburgering (Rijksoverheid, Regeringsverklaring, 2010). De komende drie jaar zijn er nog middelen voor de gemeenten om lopende cursussen te bekostigen. Daarna moeten inburgeraars hun inburgering zelf betalen. Geschat wordt dat het volgen van een cursus duizenden euro's kan gaan kosten. Het kabinet is van mening dat van mensen die voor het Nederlanderschap kiezen ook gevraagd mag worden dat zij hier in willen investeren (Regeringsverklaring, 2010). Met deze aangekondigde maatregelen zal het zorgvuldig opgebouwde inburgeringsstelsel in rap tempo worden afgebroken.

3. Inburgering in de praktijk

In het vorige hoofdstuk is ingegaan op de geschiedenis achter het inburgeringsbeleid. In dit hoofdstuk wordt de werking van het huidige systeem besproken.

§3.1 Regelgeving

Het wordt van groot belang geacht dat iedereen die in Nederland woont Nederlands leert en de Nederlandse samenleving kent. Dit helpt mensen verder in het zelfstandig functioneren in Nederland. Te denken valt aan de zorg, het onderwijs en de opvoeding van kinderen. Een inburgeringsexamen bepaalt of iemand het Nederlands goed beheerst en genoeg kennis heeft van de samenleving (Rijksoverheid, Inburgering, 2011). In het inburgeringsbeleid wordt onderscheid gemaakt tussen verplichte en vrijwillige inburgeraars:

Inburgeringsplichtig

De volgende mensen moeten inburgeren:

- Oudkomers:
U bent oudkomer als u voor 1 januari 2007 al in Nederland woonde en op 31 december 2006 geen nieuwkomer was volgens de oude Wet inburgering nieuwkomers.
- Nieuwkomers:
U bent nieuwkomer als u op of na 1 januari 2007 in Nederland bent komen wonen of op 31 december 2006 nieuwkomer was volgens de oude Wet inburgering nieuwkomers.
- Geestelijk bedienaren:
U bent geestelijke bedienaar als u werk heeft dat met een godsdienst of kerk te maken heeft. Een imam, prediker, priester, geestelijk voorganger, godsdienstleraar of zending zijn voorbeelden van geestelijk bedienaren.

Niet inburgeringsplichtig

U hoeft niet in te burgeren als u:

- een Nederlands paspoort heeft;
- afkomstig bent uit de Europese Unie (EU), de Europese Economische Ruimte (EER) of Zwitserland;
- jonger bent dan 18 jaar;
- ouder bent dan 65 jaar;
- 8 jaar of langer in Nederland woonde toen u leerplichtig was;
- over Nederlandse diploma's, certificaten of bewijsstukken van een bepaalde opleiding in de Nederlandse taal beschikt;
- tijdelijk naar Nederland komt voor studie of werk (bijvoorbeeld expats).

Bron: Rijksoverheid, Inburgering

Voor verplichte inburgeraars geldt dat de gemeente hen benadert en vertelt wat zij moeten doen om in te burgeren. In de meeste gevallen worden de verplichte inburgeraars doorverwezen naar een inburgeringscursus. Vrijwillige inburgeraars die willen inburgeren kunnen van hun gemeente een voorziening aangereikt krijgen waardoor ook zij een inburgeringstraject kunnen volgen (Rijksoverheid, Inburgering).

Inburgeringsplichtigen krijgen 3,5 jaar de tijd voor het inburgeringstraject. Indien het examen na 3,5 jaar niet is gehaald kunnen er drie dingen gebeuren. De inburgeraar kan meer tijd worden gegeven, de inburgeraar kan een boete worden opgelegd, de inburgeraar krijgt een ontheffing (indien deze echt niet in staat is het examen te halen). Een inburgeraar dient minimaal over taalvaardigheden te beschikken op een A2-niveau. Er wordt vanuit gegaan dat met een A2 niveau de inburgeraar in staat is zich te redden in het dagelijkse leven.

“Kan zinnen en regelmatig voorkomende uitdrukkingen begrijpen die verband hebben met zaken van direct belang (bijvoorbeeld persoonsgegevens, familie, winkelen, plaatselijke geografie, werk). Kan communiceren in simpele en alledaagse taken die een eenvoudige en directe uitwisseling over vertrouwde en alledaagse kwesties vereisen. Kan in eenvoudige bewoordingen aspecten van de eigen achtergrond, de onmiddellijke omgeving en kwesties op het gebied van diverse behoeften beschrijven” (CITO, Raamwerk alfabetisering, 2008).

Naast het feit dat inburgeren als voordeel heeft dat men mee leert doen in Nederland is het een belangrijke voorwaarde bij het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit (Rijksoverheid, Beleid inburgeren, 2011). Het inburgeringsexamen toetst of een inburgeraar de taal goed genoeg beheerst en voldoende weet van de Nederlandse samenleving. Het diploma is het bewijs dat iemand dat goed genoeg kan en is ingeburgerd. Een inburgeraar bepaalt zelf hoe hij of zij zich voorbereidt op het verplichte examen. Om de slaagkans te vergroten kan een inburgeraar een cursus volgen. Een inburgeringscursus bereidt de inburgeraar voor op het examen.

§3.2 Onderdelen inburgering

Het inburgeringsexamen bestaat uit twee onderdelen:

- Praktijkdeel, het bewijzen van praktijksituaties verzamelen of situaties uit de praktijk nadoen.

- Toetsingsdeel, drie toetsen waarin taalbeheersing en kennis van de samenleving wordt getoetst. (Kennis van de Nederlandse Samenleving, toets gesproken Nederlands, elektronisch praktijkexamen (Rijksoverheid, Beleid inburgeren).

Om een duidelijk beeld te krijgen van de inhoud van het inburgeringstraject worden hieronder het praktijkdeel en het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) besproken.

§3.2.1 Kennis Nederlandse Samenleving

In de bijlage bij artikel 2.5 van de Regeling inburgering zijn eindtermen opgenomen van het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) als onderdeel van het centrale deel van het inburgeringsexamen Nederland (CITO, 2006). De vragen die gesteld worden zijn op niveau A2. Er wordt bij het onderdeel KNS evenals bij het onderdeel Taal uitgegaan van Cruciale Praktijksituaties (CP's). Dit zijn situaties, gekoppeld aan thema's, waarin inburgeraars moeten kunnen functioneren. Er worden acht thema's onderscheiden; Werk en inkomen, Omgangsvormen, Waarden en normen, Wonen, Gezondheid en gezondheidszorg, Geschiedenis en geografie, Instanties, Staatsinrichting en rechtsstaat, Onderwijs en opvoeding. Binnen elk thema worden vragen gesteld die bepalen of een inburgeraar weet hoe hij moet handelen in een dergelijke situatie. Bij het thema Werk en inkomen is 'snel en efficiënt werk zoeken' een voorbeeld van een situatie. Maar ook 'omgaan met (verborgen) discriminatie op de arbeidsmarkt' behoort to het curriculum. De opgaven hebben betrekking op alledaagse situaties in de Nederlandse context. Om de toegankelijkheid te vergroten worden de opdrachten ondersteund door beeldmateriaal (CITO, 2006). De opgaven worden allemaal mondeling aangeboden. Een voorbeeldopgave die wordt gegeven in de Regeling inburgering luidt als volgt:

Mo heeft te hard gereden.

Hij krijgt een bon.

Hij moet een boete betalen.

Hoe moet Mo de boete betalen?

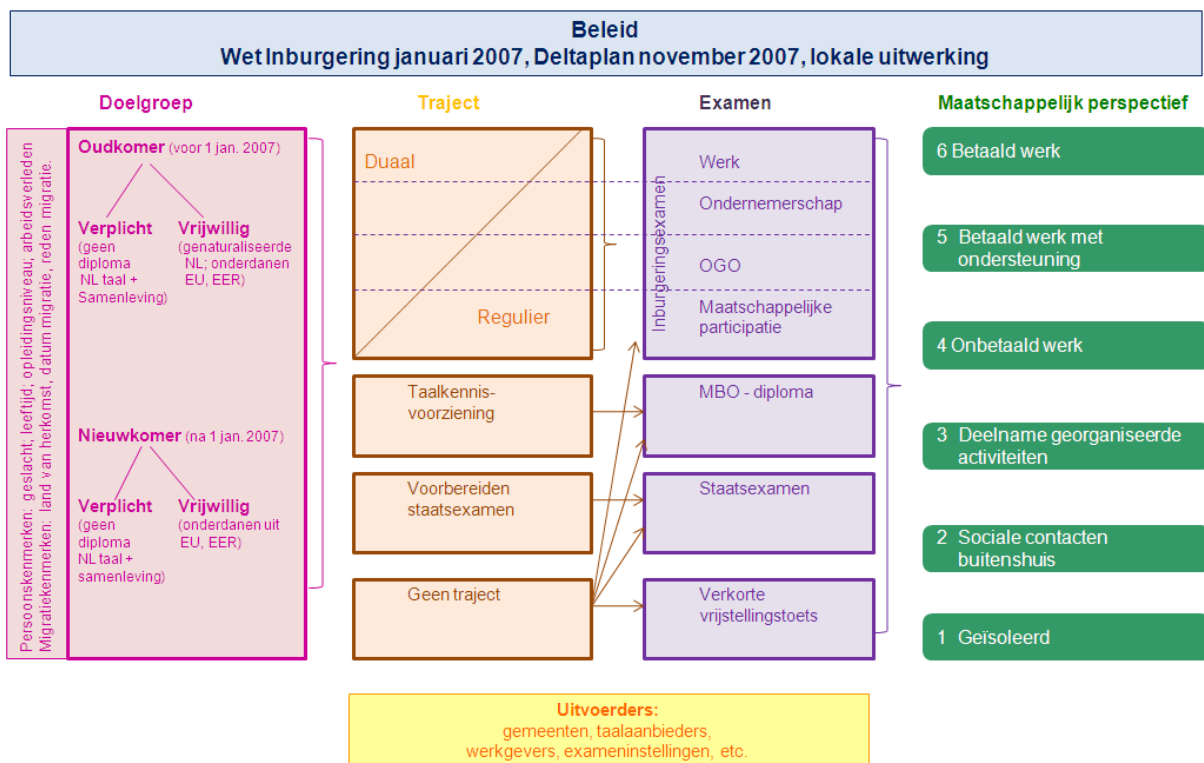
- a. Mo betaalt bij het gemeentehuis*
- b. Mo betaalt bij het politiebureau*
- c. Mo betaalt met de acceptgirokaart*

§3.2.2 Praktijkdeel

Het praktijkgedeelte bestaat uit het bewijzen of nadoen van praktijksituaties. Afhankelijk van het inburgeringstraject dat gekozen is worden er cruciale praktijksituaties geschetst. Dit zijn situaties die mensen in het dagelijks leven tegen kunnen komen. De bedoeling is dat geleerd wordt hoe hier mee moet worden omgegaan. Taalvaardigheid is hierbij van groot belang. De praktijksituaties zijn in overleg met deskundigen op het betreffende gebied tot stand gekomen. De kandidaat kan zelf aangeven op welk domein het accent moet komen te liggen. De praktijksituaties moeten er aan bijdragen dat inburgeraars problemen die zij tegenkomen in hun domein kunnen oplossen en zodoende kunnen functioneren in de samenleving. Het bezoeken van de huisarts is een voorbeeld van een praktijksituatie. De verzamelde bewijzen vormen uiteindelijk het portfolio (www.inburgeren.nl, 20-03-2011).

§3.3 De trajecten

Er zijn, afhankelijk van de individuele inburgeraar, verschillende trajecten om te voldoen aan de verplichting in te burgeren. Het schema hieronder geeft weer hoe de trajecten eruitzien.

(Bron: B&A Consulting, Inburgeren en Participeren, 2009)

Er zijn vier profielen waarbinnen inburgeraars een examen kunnen afleggen. Daarnaast zijn er andere manieren om aan de inburgeringsplicht te voldoen. Hieronder is uitgelegd hoe de trajecten er uit zien voor mensen die geen inburgeringscursus volgen. Voor de drie trajecten gelden andere procedures dan voor inburgeraars. Er hoeft bijvoorbeeld geen portfolio gemaakt te worden.

Verkorte vrijstellingstoets

De inburgeraar bereidt zich zelfstandig voor op het examen en neemt dan ook geen deel aan een inburgeringscursus. Deze mogelijkheid is bestemd voor mensen die al langer in Nederland zijn en reeds zijn ingeburgerd maar niet over de juiste diploma's beschikken. De toets is eenmalig, indien deze niet wordt gehaald dient men alsnog een inburgeringsexamen af te leggen.

Taalkennisvoorziening

Gericht op het behalen van een MBO-diploma, dat vrijstelling geeft voor het inburgeringsexamen. Dit is bedoeld voor leerlingen, ouder dan 18 jaar van het MBO. Een leerling verwerft kennis van de Nederlandse taal.

Staatsexamen I & II

Het staatsexamen is een examen op een hoger niveau, voor inburgeraars met meer ambitie. Het gaat hier om inburgeraars die een hogere opleiding willen volgen of deze reeds gevolgd hebben en een baan ambiëren op hun vakgebied in Nederland waarbij kennis van de Nederlandse taal belangrijk is.

(Bron: Rijksoverheid, Inburgering)

Inburgeraars kunnen voor het volgen van een cursus een keuze maken uit vier profielen die aansluiten bij hun positie in de maatschappij en hun ambities. Met het volgen van een profiel bereidt een inburgeraar zich voor op het inburgeringsexamen.

Ondernemerschap

Dit profiel is bestemd voor inburgeraars die een onderneming willen beginnen of al eigen ondernemer zijn. Een voorbeeld van een praktijksituatie is bijvoorbeeld: het huren van een bedrijfsruimte.

Werk

Voor inburgeraars die werk hebben of graag willen werken is er het profiel Werk. Een voorbeeld van een praktijksituatie is bijvoorbeeld: het sollicitatieproces.

Opvoeding Gezondheid Onderwijs (OGO)

Dit profiel is voor inburgeraars die belast zijn met het opvoeden van (jonge) kinderen. Een voorbeeld van een praktijksituatie is bijvoorbeeld: het gesprek met de docent over de voortgang van je kind op school.

Maatschappelijk participatie

Inburgeraars die geen werk hebben en geen kinderen maar wel participeren in de samenleving kunnen het profiel Maatschappelijke participatie volgen. Een voorbeeld van een praktijksituatie is bijvoorbeeld: het organiseren van een wijkactiviteit.

(Bron: Rijksoverheid, Inburgering)

4. Bestaande Literatuur

Voordat er gekeken gaat worden naar de opvattingen van inburgeraars en docenten omtrent inburgering wordt eerst een inzage gegeven in de bestaande literatuur over inburgering. Wat is reeds bekend over het effect van inburgering op integratie, het belang dat inburgeraars hechten aan inburgering en de opvattingen van docenten over de inburgeringstrajecten? Daartoe zullen verschillende onderzoeken van onder andere het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), B&A groep (2010), Significant (2009) en Regioplan (2009) aan bod komen.

§4.1 Integratie

Helaas is er een gebrek aan goed kwantitatief onderzoek naar de effecten van inburgeringstrajecten op de integratie van inburgeraars. Het gebrek aan cijfers over de doorstroom naar verdere vervolgactiviteiten zoals bijvoorbeeld werk, onderwijs of sociale activering wordt onderschreven door Klaver en Odé in het Jaarrapport Integratie 2009 (SCP, 2009). De onderzoekers van het SCP pleiten er voor dat er middels onderzoek antwoord wordt gegeven op de vraag welke ‘verderstreckende resultaten met inburgering worden bereikt’ (SCP, 2009). Er is echter wel kwalitatief onderzoek gedaan naar de participatie van inburgeraars na het volgen van een cursus. De onderzoeken van B&A Consulting en Significant zullen hier besproken worden.

B&A Consulting voerde in 2010 in opdracht van de Tweede Kamercommissie voor Wonen, Wijken en Integratie een kwalitatief onderzoek uit naar het effect van verschillende inburgeringstrajecten op de participatie van inburgeraars in de Nederlandse samenleving. De onderzoekers van B&A beamen dat er te weinig informatie over de effecten van inburgering aanwezig is. Tevens laten zij weten dat er ook bij de gemeenten maar weinig tot niets wordt bijgehouden over de deelname aan activiteiten door inburgeraars (B&A, 2010). Het onderzoek van B&A heeft de focus gelegd op de effecten van inburgering op participatie. Het betreft hier een kwalitatief onderzoek waarbij zowel gesprekken zijn gevoerd met cursisten als met mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij inburgering. Het onderzoek is uitgevoerd in de gemeenten Amsterdam, Tilburg, Enschede en Almere. Per gemeente zijn één of twee inburgeringsprofielen geselecteerd waarbinnen in totaal 29 cursisten en 29 professionals zijn geïnterviewd (B&A, 2010). Bij deze opzet moet worden opgemerkt dat er sprake is van een

bepaalde generaliseerbaarheid van de resultaten. Er is immers geen sprake van een controlegroep die bestaat uit nieuwkomers die niet deelnemen aan een cursus.

De onderzoekers formuleerden vooraf twee hoofdvragen:

- In hoeverre leidt deelname aan een inburgeringstraject tot meer participatie van de deelnemers in de Nederlandse samenleving?
- Op welke wijze zou de inburgering moeten worden aangepast om meer participatie in de Nederlandse samenleving te bereiken? (B&A, 2010).

De onderzoekers geven aan dat het kabinet de afgelopen jaren verschillende maatregelen heeft genomen om het effect van inburgeringstrajecten te vergroten. Over het algemeen leidt het volgen van een cursus tot meer participatie in de Nederlandse samenleving zo stellen de onderzoekers. Taalbeheersing en kennis van de Nederlandse samenleving stelt inburgeraars in staat zelfstandig deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Inburgering leidt volgens de onderzoekers van B&A tot:

- Verhoging van de taalkennis
- Zelfstandigheid
- Emancipatie
- Zelfverzekerdheid
- Begrip van de Nederlandse samenleving

De beantwoording van de onderzoeksvragen geschiedt volgens het doel van inburgering dat is vastgelegd in het wetsvoorstel van de Wet Inburgering. Hierin werd vastgelegd dat iedereen de Nederlandse taal spreekt en kennis heeft van de Nederlandse samenleving de belangrijkste waarden en normen. Deze kennis is voor mensen een basis om actief deel te nemen in de Nederlandse samenleving (B&A, 2010). In het Deltaplan inburgering staat vermeld dat inburgeren onlosmakelijk verbonden is met participatie (Deltaplan, 2007). Inburgering bevordert de participatie. Het programma heeft een grotere slagingskans als de inburgeraar tegelijkertijd participeert. Participatie wordt hierin geoperationaliseerd volgens de *Participatieladder* die werd ontwikkeld door Regioplan (2008). De onderzoekers stellen vooraf dat inburgering twee belangrijke belemmeringen wegneemt voor de inburgeraar; de beheersing van de taal en het begrijpen van de Nederlandse samenleving. Het onderzoek in verschillende steden binnen de inburgeringstrajecten leidde tot de volgende conclusies:

“Een sterke impuls aan de participatie van inburgeraars wordt gegeven door de cursus zelf. De cursus is een plek waar inburgeraars optrekken met medecursisten uit andere landen en met een Nederlandse docent. Daarnaast is de portfolio-eis een belangrijk participatie-element omdat het inburgeraars stimuleert om bepaalde contactsituaties in de praktijk te oefenen” (B&A groep, 2010).

Een laatste punt dat volgens de onderzoekers een bijdrage levert aan de participatie van de cursisten is het duale karakter van de inburgeringstrajecten. ‘Door lessen in de Nederlandse taal en samenleving aan te bieden in combinatie met werk, vrijwilligerswerk, opleiding, opvoeding en onderwijs of maatschappelijke activering en door de lessen ook duidelijk op deze profielen in te richten, worden inburgeraars gefaciliteerd om te participeren op een wijze die bij hun eigen mogelijkheden en behoeften aansluit’ (B&A, 2010). De onderzoekers geven per inburgeringstraject aan wat er verwacht mag worden. Er wordt afgesloten met een aantal beleidsaanbevelingen:

- Versterking van het duale karakter. Een intensievere samenwerking met bijvoorbeeld wijkcentra en sportclubs en een grotere focus op de toekomstige beroepsuitoefening
- Persoonsgerichte benadering die aansluit bij de mogelijkheden, leefwereld en behoeften van de inburgeraar en zijn omgeving
- Ruimte voor de uitvoering. Meer aandacht van gemeenten voor de daadwerkelijke participatie en minder gericht op cijfers over de instroom van inburgeraars en het aantal afgelegde examens (B&A, 2010).

Opgemerkt moet worden dat het onderzoek van B&A Consulting weinig concrete conclusies geeft over het effect van inburgeringstrajecten op de participatie van deelnemers. Om dit effect op een valide manier te onderzoeken is een kwantitatief, longitudinaal onderzoek gewenst waarbij inburgeraars gevolgd worden.

De Tweede Kamerleden Ortega-Martijn en Cramer dienden in 2009 een motie in om na te gaan of er een systeem kan worden opgezet waarmee inburgeraars gevolgd kunnen worden en waarvan de effecten van de inburgering op integratie en participatie in kaart kunnen worden gebracht. De Wet Inburgering (2007) beoogt namelijk een eerste opmaat te zijn naar verdere participatie. De vraag is of het inburgeringstraject hier een bijdrage aan levert (Significant 2010).

Significant voerde naar aanleiding van de motie van Ortega-Martijn en Cramer in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - WWI een pilotonderzoek uit waarin de mogelijkheid om de mate van participatie na afronding van het inburgeringstraject te toetsen is onderzocht (Significant, 2010). In het pilotonderzoek wordt nagegaan of er voldoende gegevens beschikbaar zijn om het effect van inburgering op participatie te meten. Tevens wordt gekeken of deze gegevens op het moment van onderzoek gebruikt konden worden om eerste effecten te meten. Evenals in het onderzoek van B&A wordt het begrip participatie in het pilotonderzoek van Significant geoperationaliseerd aan de hand van de participatieladder. In het pilotonderzoek staat nauwkeurig beschreven hoe een onderzoek naar het effect van inburgering op participatie zal worden uitgevoerd. Tevens wordt opgemerkt dat er nog te weinig gegevens voor handen zijn om nu al een onderzoek te doen. 'Hoewel het onderzoek heeft laten zien dat het meten van het effect van inburgering op participatie mogelijk is, is die effectmeting zelf nog niet uitgevoerd, omdat gegevens slechts beschikbaar waren van de participatie tot en met eind 2007, het eerste jaar na de inwerkingtreding van de Wet inburgering. Het is dus nog niet mogelijk om een uitspraak te doen over het effect van inburgering op participatie' (Significant, 2010). Het advies van de onderzoekers is, na een uitvoerig onderzoek naar de technische haalbaarheid van de analysemethoden, om de effectmeting eind 2011 uit te voeren. Dit omdat pas dan participatiegegevens beschikbaar zijn over de periode na de invoering in 2007 tot en met 2009. Het grootschalige onderzoek dat kan plaatsvinden zal in de analyses gegevens van bijna 30.000 inburgeraars mee kunnen nemen. Omdat dit onderzoek pas eind 2011 beschikbaar zal zijn, kan er nu niets mee gedaan worden. Middels dit onderzoek kan de mate van participatie gemeten worden bij inburgeraars voor en na het volgen van een inburgeringscursus. Omdat de onderzoekers niets zeggen over een controlegroep betreft dit geen zuivere effectmeting. Met dit pilotonderzoek als opmaat naar een vervolgonderzoek naar de effecten van inburgering op participatie is gehoor gegeven aan de oproep van de Kamerleden Ortega-Martijn en Cramer. Het geeft aan dat het omwille van het ontbreken van gegevens lastig is een kwantitatief onderzoek uit te voeren. Om het effect van een inburgeringstraject te meten is er een nulmeting en controlegroep gewenst.

In dit onderzoek wordt geen gebruik gemaakt van een nulmeting maar van een momentopname. Een effect van inburgering op participatie kan niet worden gemeten maar door een grote onderzoekspopulatie te ondervragen kan er wel een beeld gegeven worden van

de deelname van inburgeraars aan het maatschappelijk verkeer en hun tevredenheid over de inburgering. Tevens kunnen er vergelijkingen tussen profielen gemaakt worden.

Op basis van de literatuur kan aangenomen worden dat een inburgeringstraject een eerste opstap kan zijn naar meer sociaal-culturele en structurele integratie. Met inburgering als scholingselement voor integratie kan onderscheid gemaakt worden tussen verschillende groepen. Als volgt geformuleerd in hypothesen:

H1: Vrijwillige inburgeraars zijn gemotiveerder om deel te nemen aan een cursus en zullen meer integreren dan verplichte inburgeraars

H2: Oudere inburgeraars hebben in termen van integratie minder belang bij een inburgeringscursus dan jongere inburgeraars na het volgen van een inburgeringstraject

§4.2 Kwaliteit van cursussen

De tweede onderzoeksvraag van dit onderzoek is achterhalen hoe inburgeraars de cursus in het algemeen en de onderdelen van deze cursus in het bijzonder ervaren. Ofwel, wat zijn de opvattingen van de inburgeraars ten aanzien van de kwaliteit van de inburgeringscursussen. Voordat deze opvattingen worden gemeten bij de cursisten is het goed om te weten wat er reeds bekend is. Zowel het Jaarboek Minderheden als Regioplan als De Rekenkamer hebben onderzoek gedaan naar de opvattingen van inburgeraars ten aanzien van inburgeringstrajecten.

In het Jaarboek Minderheden (2010) worden recente ontwikkelingen omtrent inburgering onder de loep genomen. In dit jaarboek worden hoofdstukken gewijd aan de ervaringen van gemeenten, uitvoerende instanties en inburgeraars. Zowel de inburgeraars als de potentiële groep inburgeraars hechten belang aan het leren van de Nederlandse taal zo blijkt uit het Jaarboek. Taalbeheersing is volgens hen vooral belangrijk omdat dit het zelfstandig functioneren van mensen in de maatschappij bevordert. Tevens wordt het nodig geacht voor het bereiken van maatschappelijk succes en wordt aangegeven dat in de thuisomgeving nauwelijks Nederlands wordt gesproken (Jaarboek Minderheden, 2010).

“Het beheersen van het Nederlands blijkt sterk samen te hangen met werk en werk op hoger niveau en migranten die het Nederlands goed beheersen gaan vaker met autochtone Nederlanders om dan migranten die het Nederlands niet goed machtig zijn” (Jaarboek Minderheden, 2010).

De ondervraagde inburgeringsplichtigen staan positief tegenover het verplichte karakter van de inburgering. Daar staat tegenover dat zij dit niet allemaal op zichzelf betrekken. Met name oudere allochtone mannen geven te kennen dat de plicht zou moeten gelden voor mensen die hier aankomen en niet voor mensen die al langer in Nederland zijn. Voor jongere vrouwen die het profiel Opvoeding, Gezondheid en Onderwijs (OGO) volgen geldt dat zij gemotiveerd zijn om de Nederlandse taal te leren om beter te functioneren in hun rol als opvoeder (Jaarboek Minderheden, 2010). De jonge vrouwen in dit profiel laten echter ook weten de ambitie te hebben te willen gaan werken. ‘De gedachte dat mannen voornamelijk trajecten gericht op werk zouden willen en vrouwen zich overwegend op andere thema’s – zoals gezondheid en opvoeding – oriënteren, blijkt dan ook niet uit de bevindingen van het onderzoek’ (Jaarboek Minderheden, 2010). Voor vrouwen die al langer in Nederland wonen geldt volgens de onderzoekers dat zij de cursus ervaren als een manier om met andere vrouwen in contact te komen buiten de eigen etnische groep. Voor deze vrouwen is met name het informele aspect belangrijk (Jaarboek Minderheden, 2010). Jongere mannen hebben, meer dan oudere mannen, de behoefte om de taal te leren. Zij hebben in veel gevallen een betaalde baan en willen met het leren van de taal meer bereiken (Jaarboek Minderheden, 2010). ‘Mannen hebben veelal niet zozeer behoefte aan een uitgebreide inburgeringscursus, maar meer aan cursussen die zich richten op de hiaten in het Nederlands, bijvoorbeeld schrijven.’ Velen vinden dan ook dat zij al genoeg van de Nederlands samenleving weten. Anderen vinden dat dit aspect nauwelijks bijdraagt aan hetgeen zij in hun dagelijkse werkzaamheden nodig hebben. De onderzoekers gaan ook in op de belemmeringen voor deelname aan cursussen. Voor mannen met werk is vooral het tijdstip van een cursus een belangrijke voorwaarde. Voor jonge vrouwen met kinderen is de kinderopvang een terugkerend thema (Jaarboek Minderheden, 2010).

Uit een pilotonderzoek van de gemeente Den Haag over inburgering komt veel naar voor over de meningen van cursisten ten aanzien van inburgeringscursussen. Uit deze PaVEM-pilot (2008) waar de onderzoekers veel gebruik van hebben gemaakt blijkt dat veel cursisten tevreden zijn over de cursussen. PaVEM staat voor *participatie van vrouwen uit etnische minderheidsgroepen*. Het vergroten van de kennis van de Nederlandse taal waardoor mensen zelfstandig kunnen functioneren is voor veel cursisten een reden voor tevredenheid (PaVEM-pilot, 2008). Deze mensen kunnen nu zelf naar de dokter of zelf met de docent van hun kinderen spreken. Ook het sociale aspect is een belangrijke reden voor tevredenheid. Er zijn echter ook aspecten waar de inburgeraars minder tevreden over zijn. De kritiek heeft vaak

betrekking op de onderdelen van de cursus die niets te maken hebben met het leren van de taal, zoals kennis van de Nederlandse samenleving. Daarnaast worden de niveauverschillen in de klas als obstakel gezien om de taal te leren (PaVEM-pilot, 2010). Op basis van deze gegevens construeren de onderzoekers vijf profielen. Jongere vrouwen en mannen, oudere vrouwen en mannen en hoog opgeleiden (Odé et al., 2010).

Een deel van de resultaten uit het Jaarboek Inburgering worden onderschreven door de resultaten van Regioplan (2009). De gemeente Amsterdam heeft Regioplan in 2007 opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar de profielen van inburgering in de stad. Het doel is om inzicht te krijgen in de wensen en capaciteiten van inburgeraars en daar op in te spelen. ‘Uit een onderzoek van Regioplan (2002) blijkt dat een aanzienlijke groep van de toenmalige oudkomers geen behoefte heeft aan taalles. Zij hebben zich tot nu toe kunnen redden met een beperkte kennis van de Nederlandse taal en hebben niet de wens dit te verbeteren door middel van een cursus’ (Regioplan, 2009). De auteurs benadrukken dat het met name gaat om oudere werkloze mannen. Eerdere onderzoeken naar het inburgeringsbeleid in grote steden door Regioplan wezen uit dat er veel problemen zijn met het rendement van inburgering. Omdat cursisten na de cursus vaak beschikken over een zeer elementair taalniveau is de doorstroom naar werk beperkt gebleven. Voor het ontbreken van rendement worden verschillende factoren aangedragen. Er zou sprake zijn van onvoldoende maatwerk. Mensen worden geplaatst in cursussen die niet aansluiten bij hun wensen. Daarnaast komt het duale karakter van inburgering, waarbij participatie het doel is, niet voldoende uit de verf. Tevens wordt er te weinig categorisch gehandeld. Inburgeraars zijn een allerm minst homogene groep. De indeling van cursisten zou niet moeten plaatsvinden op basis van leeftijd, herkomst en geslacht maar op basis van niveau, wensen en sociaaleconomische kenmerken (Regioplan, 2009). Een grote meerderheid (89%) van de respondenten is van mening dat het goed is dat inburgering verplicht is. Dit is in overeenstemming met de resultaten uit het Jaarboek. Knelpunten zijn volgens de cursisten de grote niveauverschillen van cursisten in de klas. Volgens veel cursisten zijn de groepen tevens te groot waardoor de persoonlijke aandacht van de docent voor de cursist in het geding komt. Over het algemeen zijn de cursisten tevreden over de cursus (60%). De cursisten die minder tevreden zijn vinden dat er in de cursus te veel irrelevante dingen geleerd worden. De cursus zou zich volgens hen meer moeten richten op het leren van de taal (Regioplan, 2009). Negentig procent van de cursisten is van mening dat de cursus heeft bijgedragen aan hun participatie. Informele gesprekken voeren, zelfstandig naar de dokter gaan en makkelijkere communicatie op het werk zijn resultaten van de

inburgering. Het kan echter beter. Zo denkt 56% van de inburgeraars dat het leren van de taal in de praktijk een betere manier is om de taal machtig te worden (Regioplan, 2009). De Rekenkamer bevestigt het beeld dat inburgering een bijdrage levert aan de participatie van inburgeraars. Het betreft hier een onderzoek naar inburgeren in Den Haag uit 2009 (Rekenkamer, 2009). Concluderend stellen de onderzoekers dat met name nieuwkomers vaardiger zijn geworden door het traject en daardoor makkelijker participeren (Rekenkamer, 2009). In het onderzoek van de Rekenkamer komt ook naar voren dat inburgeraars vinden dat minder aandacht gegeven zou moeten worden aan KNS en het portfolio. Opgemerkt wordt dat dit met name voor oudkomers geldt. Tenslotte blijkt uit het onderzoek dat oudkomers minder gemotiveerd zijn dan nieuwkomers en een negatiever oordeel hebben over de cursus (Rekenkamer, 2009). Met betrekking tot vrijwillige inburgering komt in het onderzoek van de Rekenkamer naar voren dat deze mensen over het algemeen een hogere opleiding hebben en dus meer verwachten van de cursus. Daarnaast kennen de vrijwillige inburgeraars een kleinere slagingskans. Hier staat tegenover dat de vrijwillige inburgeraars wel meer waarde hechten aan de cursus (Rekenkamer, 2009). In het Jaarboek Minderden worden ook docenten van cursussen ondervraagd. Het algemene oordeel is dat zij positief zijn over de Wet inburgering. Volgens de docenten is het goed dat er eisen worden gesteld aan inburgeraars. Door de verantwoordelijkheid voor een deel bij de inburgeraar te leggen is er sprake van meer motivatie. Wel geeft een aantal van de docenten aan dat het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS) weinig bijdraagt aan de inburgering.

'Het onderdeel bevat veel kennis waarover de gemiddelde Nederlander niet eens beschikt!'
(Van der Valk, 2010).

Andere docenten zijn het hier niet mee eens en merken op dat cursisten het leuk vinden om meer te weten te komen over de Nederlandse samenleving. Dit leidt niet zelden tot discussies tijdens de lessen.

Sommige docenten vinden het jammer dat er niet meer aandacht besteed mag worden aan grammatica. Ook geven docenten aan dat er te weinig tijd is om gericht feedback te geven.

Op grond van de literatuur over zowel cursisten als docenten kunnen een aantal hypothesen geformuleerd worden:

H3: *Oudere, mannelijke inburgeraars hechten minder waarde aan een inburgeringscursus en zijn negatiever in hun oordeel over de kwaliteit van een cursus*

H4: *Oudere, vrouwelijke inburgeraars ervaren de cursus als goed in termen van sociaal contact maar hechten minder waarde aan de inhoud van de cursus*

H5: *Inburgeraars ervaren het onderdeel Kennis van de Nederlandse Samenleving en het portfolio-onderdeel als minder belangrijk dan andere onderdelen*

5. Data en methoden

Dit onderzoek tracht antwoord te geven op de vraag in hoeverre een inburgeringscursus effect heeft op de integratie van verschillende deelnemers in de samenleving. Tevens zal onderzocht worden of de onderdelen in de cursus relevant zijn voor de inburgeraar. Tenslotte zal gekeken worden in hoeverre inburgeraars bereid zijn deel te nemen aan een cursus als zij deze zelf moeten betalen. De meest valide manier om dit te onderzoeken zou een longitudinaal onderzoek zijn. Het doel van een dergelijk onderzoek is om na te gaan of er sprake is van een ontwikkeling of verschuiving van de participatie van cursisten ('t Hart, Boeije, Hox, 2005). Onderzoekers van Significant gaven reeds in hun pilotonderzoek aan dat een effectmeting van participatie over de periode 2007 tot 2009 pas in 2011 mogelijk is (Significant, 2010). Vanuit deze overweging is besloten op één moment te meten. Benadrukt moet worden dat het hier dus gaat om een momentopname van de opvattingen van inburgeraars. Aan de hand van de opvattingen van de cursisten wordt gepoogd een beeld te schetsen van de inburgeringscursussen in het algemeen en de mate van effectiviteit van deze cursussen in het bijzonder. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van inburgeringscursussen zal zowel gebruik gemaakt worden van kwalitatieve als kwantitatieve onderzoeksmethoden. De mensen die geënquêteerd dan wel geïnterviewd worden zijn allen betrokken bij het inburgeringsproces; cursisten, docenten, vrijwilligers en projectleiders.

§5.1 Dataverzameling

Om de mate van participatie en de tevredenheid van inburgeraars over de onderdelen van de cursus te meten zijn enquêtes afgenomen bij zowel cursisten als docenten. Dit is gebeurt tijdens de lessen bij verschillende inburgeringsinstellingen. Hiertoe is contact gezocht met cursusaanbieders in Den Haag, Delft en Breda. Er is zowel contact gezocht met grote als met kleine cursusaanbieders om de representativiteit te waarborgen. De instellingen bieden inburgeringscursussen aan en bereiden de inburgeraar voor op het examen. De verschillende instellingen zijn via het internet gezocht en telefonisch benaderd. De benaderde instellingen gaven allen gehoor aan de oproep om mee te werken. Uiteindelijk is besloten vier van de in totaal acht benaderde instellingen te bezoeken. In totaal is er op vier verschillende locaties enquêtes afgenomen bij de cursisten. Bij de cursusaanbieders is allereerst een intakegesprek gevoerd waarna afspraken zijn gemaakt waarop de enquêtes uitgedeeld kunnen worden. Omdat de enquêtes alleen worden afgenomen bij inburgeraars en niet bij mensen die niet

deelnemen aan een cursus is er sprake van een selectie-effect. Het vereist voorzichtigheid bij het afnemen van enquêtes bij de inburgeraars. Er zijn namelijk een aantal gevaren die de uitkomsten van het onderzoek zouden kunnen ondermijnen.

- Het eerste gevaar is de taalbeheersing van de inburgeraars. Vragen kunnen verkeerd geïnterpreteerd of niet begrepen worden. Tijdens het afnemen van de vragenlijsten zal de onderzoeker zelf aanwezig zijn om te helpen waar nodig om te voorkomen dat de respondenten een willekeurig antwoord geven. Tevens wordt er aan de contactpersonen bij de verschillende aanbieders gevraagd of zij klassen willen selecteren met mensen die al beschikken over een basaal niveau van lezen en schrijven.
- Een ander mogelijk gevaar is het geven van wenselijke antwoorden door de cursist. Indien de cursist niet goed begrijpt wat voor soort onderzoek het is kan de inburgeraar antwoorden geven waarvan hij denkt dat deze gewenst zijn. Door bij het uitdelen van de vragenlijsten te benadrukken dat er geen goede of slechte antwoorden zijn en het om de mening gaat van de cursist wordt dit probleem geminimaliseerd.

In de enquête werd de nadruk gelegd worden op de motieven van inburgeraars om een inburgeringstraject te volgen, aspiraties die zij hebben en meningen over de inhoud en de kwaliteit van de cursus. De vragen in de enquête zijn kort en bevatten geen moeilijke woorden of constructies zoals dubbele ontkenningen. In de vragenlijst zijn vragen meegenomen met betrekking tot sociaal-culturele integratie, zoals het spreken van de taal en het contact met autochtonen, en structurele integratie, zoals het hebben van werk of het volgen van een opleiding. Daarnaast zijn er vragen gesteld met betrekking tot de tevredenheid van cursisten en hun bereidheid om zelf een financiële bijdrage te leveren aan de cursus.

Zoals gezegd zal er ook een enquête bij docenten afgenomen worden. De twee vragenlijsten verschillen van vorm maar trachten dezelfde informatie te vergaren. Niet alleen de cursisten maar ook de docenten kunnen antwoorden geven die niet in overeenstemming zijn met de werkelijke situatie. De docenten zijn er van op de hoogte dat de budgetten worden afgebouwd en zullen wellicht vrezen voor het behoud van hun baan. Deze ontwikkeling kan invloed hebben op de antwoorden die zij geven. Door zo min mogelijk vragen te stellen met betrekking tot deze ontwikkeling wordt gepoogd eventueel ongewenste negatieve antwoorden te vermijden.

In totaal hebben 228 respondenten de enquête volledig ingevuld. Daarbij moet worden vermeld dat een aantal cursisten geen zin had om de enquête in te vullen of hiertoe niet in staat bleek. Van de 228 enquêtes bleken er 43 niet valide. Zodoende bestaat de onderzoeksgroep uit 185 respondenten. Daarnaast hebben vijftien docenten een vragenlijst ingevuld. De enquêtes zijn afgenomen bij verschillende taalaanbieders in verschillende steden. Hierbij moet worden opgemerkt dat met de enquêtes een selectief deel van de inburgeringspopulatie bereikt is. Inburgeraars die weg blijven van de cursus zijn niet ondervangen in dit onderzoek. In dit onderzoek betreft het een groep inburgeraars die waarschijnlijk al in zekere mate gemotiveerd is.

De vragenlijsten zijn onder toezicht van de onderzoeker afgenomen. Voorafgaand is een introductie van het onderzoek en uitleg van de vragenlijst gegeven. Tijdens het invullen bestond de gelegenheid om de afnemer van de enquête vragen te stellen.

§5.2 Operationalisering

Sociaal-culturele integratie is gemeten door vragen te stellen met betrekking tot het spreken van de taal en het contact dat men heeft met autochtonen. Structurele integratie is gemeten door te kijken naar het hebben van werk of het volgen van een opleiding. Tevens zijn er vragen gesteld die ingaan op de wensen van inburgeraars na het slagen voor het inburgeringsexamen. Naast integratie wordt in dit onderzoek ook gekeken in hoeverre een inburgeringscursus tegemoet komt aan de wensen en ambities van de inburgeraar. Is de inburgeraar tevreden over de cursus en helpt het bij het realiseren van ambities? Vragen met betrekking tot de verschillende onderdelen van het inburgeringstraject en de mate van tevredenheid moeten aantonen in hoeverre dit het geval is. Per onderdeel is gevraagd of de inburgeraar tevreden is of vindt dat het beter kan. Hieronder een vraag uit de enquêtes.

Ik vind kennis van de Nederlandse samenleving erg belangrijk. Hierop kan de cursist 'ja', 'nee' of 'een beetje' antwoorden.

Om de respondent de ruimte te geven zijn eigen mening te verwoorden zijn er ook open vragen gesteld in de enquête. Hieronder een voorbeeld van een dergelijke vraag.

Een voorbeeld van een open vraag is:

Wat vindt u goed aan de inburgering?

De vragenlijsten trachten op drie onderzoeksvragen antwoord te geven.

1. Hoe zit het met de participatie van de inburgeraars
2. Hoe ervaren de inburgeraars de inhoud van de cursus
3. Hoe groot is het belang dat de inburgeraars hechten aan de cursus en de inburgering

De laatste vraag gaat in op de verplichting en de kosten van een cursus die in de toekomst bij de inburgeraar komt te liggen.

De respondenten kunnen op basis van verschillende factoren ingedeeld worden in groepen. Type herkomstland is hier een voorbeeld van. De groep 'gastarbeider' bestaat uit Turkse en Marokkaanse cursisten. De groep 'MOE-landers' uit Midden- en Oost-Europeanen, zoals Polen en Bulgaren. De regio 'Afrika' omsluit landen ten zuiden van de Sahara. Azië bestaat uit landen in Zuid-Oost Azië en Midden Oosten uit landen rond de Middellandse zee behalve Turkije en Marokko.

In totaal hebben vijftien inburgeringsdocenten de vragenlijst ingevuld. De enquête die zij kregen voorgelegd verschilt met de enquête van cursisten maar tracht dezelfde informatie te vergaren. De meeste docenten werken al meer dan vijf jaar in het inburgeringsonderwijs en hebben dus vaak een uitgesproken mening. De vragenlijst bevat meer open vragen dan de vragenlijst van de cursisten en geeft meer ruimte aan de respondent voor eigen interpretaties. Ofschoon vijftien docenten te weinig is om iets te zeggen over de algemene ervaringen van docenten in het inburgeringsonderwijs biedt het wel inzicht in de percepties over de inburgering.

§5.3 Methoden

Om antwoord te geven op de hypothesen zijn de respondenten opgedeeld op basis van hoelang zij in Nederland verblijven. Het gaat hierbij om inburgeraars die langer of korter dan vijf jaar in Nederland woonachtig zijn. Tevens is er onderscheid gemaakt op basis van de motivatie om deel te nemen aan een cursus. Zijn de inburgeraars verplicht deel te nemen aan een inburgeringscursus of doen zij dit op vrijwillige basis. Na het beschrijven van de cases en de vergelijking op basis van een aantal kenmerken zijn de resultaten, afkomstig uit de enquêtes, kwalitatief geanalyseerd. Door middel van *quotes* van de respondenten wordt getracht de een beeld te schetsen van de populatie.

6. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de verkregen resultaten uit de enquêtes besproken worden. In de eerste paragraaf zullen er beschrijvende resultaten aan bod komen. Vervolgens wordt wat gezegd over de indrukken die zijn opgedaan bij het afnemen van de enquêtes alvorens er wordt overgegaan op het kwalitatief benaderen van de resultaten. Tot slot zullen de enquêtes die werden ingevuld door docenten besproken worden.

§6.1 Beschrijvende resultaten

Tabel 1: karakteristieken van respondenten

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde
Aantal jaren in Nederland	184	1,00	35,00	7,1576
Aantal maanden cursus	181	1,00	24,00	7,4530
Leeftijd	77	20,00	57,00	36,3636

De gemiddelde leeftijd onder de respondenten is 36 jaar. De jongste deelnemer is 20 en de oudste 57 jaar oud. Opvallend is het kleine aantal respondenten dat hun geboortedatum heeft ingevuld. Naam en geboortedatum stonden niet direct in de vragenlijst maar in de rechterbovenhoek van de enquête. Waarschijnlijk hebben veel respondenten dit over het hoofd gezien. Gemiddeld zijn de inburgeraars zeven jaar in Nederland en is men gemiddeld reeds zeven en een halve maand bezig met het inburgeringstraject.

Tabel 1: herkomstlanden

Land	Aantal	Land	Aantal
Afghanistan	5	Jemen	1
Algerije	2	Marokko	19
Argentinië	1	Nigeria	2
België	1	Noord-Korea	1
Bosnië	2	Oekraïne	1
Brazilië	3	Pakistan	2
Bulgarije	5	Peru	1
Chili	1	Polen	15
China	9	Portugal	1
Colombia	3	Roemenie	1

Kongo	1	Rusland	2
Cuba	1	Senegal	1
Dominicaanse Rep.	5	Sierra Leone	2
Egypte	1	Somalië	4
Equator	1	Spanje	5
Ethiopië	1	Sri Lanka	1
Filippijnen	2	Soedan	2
Ghana	4	Suriname	1
Guinee	2	Thailand	2
Hongarije	2	Togo	1
India	4	Tunesië	1
Indonesië	5	Turkije	47
Irak	5	Vietnam	1
Italië	1	VS	2
Ivoorkus	2		
		Totaal	185

De grootste groep respondenten komt uit Turkije (N = 47). Andere veel voorkomende herkomstlanden van respondenten zijn respectievelijk Marokko (N = 19), Polen (N = 15) en China (N = 9).

§6.2 Eerste indrukken

Alvorens wordt overgegaan op de beantwoording van de onderzoeksvragen zullen hieronder een aantal zaken besproken worden die opvielen tijdens het afnemen van de enquêtes.

- Inburgeraars met dezelfde achtergrond trokken erg veel naar elkaar toe. Dit gebeurde ook bij het invullen van de vragenlijsten. Poolse cursisten zaten in het leslokaal naast andere Polen, Turken naast Turken, enzovoorts.
- De klassen bestonden uit veel cursisten. Een klas met 20 cursisten was vaker regel dan uitzondering.
- De bereidwilligheid van de cursisten om mee te werken aan het onderzoek. Veel cursisten ervoeren het als bijzonder dat er iemand langs kwam om hen naar hun mening te vragen.
- De diversiteit in benadering van de docenten naar de inburgeraars. En in het algemeen het enthousiasme van de docenten.
- De hoeveelheid vragen die na afloop van de enquête door de cursisten werden gesteld en de diepgang van de vragen.

- De discussies die in sommige gevallen loskwamen en gevoerd werden.

Het invullen van de vragenlijsten duurde in sommige gevallen een halfuur. Andere cursisten leverden de vragenlijst al na 5 minuten in. Veel oudere vrouwen vroegen bevestiging bij het invullen van de enquêtes.

In de volgende paragrafen zullen de resultaten uit de enquêtes besproken worden. De bevindingen zullen geresumeerd worden in algemene conclusies.

§6.3 Analyse

In dit hoofdstuk zal per hypothese de bevindingen getoetst worden. Getracht wordt de hypothesen de bevestigen dan wel te verwerpen.

Hypothese 1

De eerste hypothese gaat over de mate van integratie en motivatie van vrijwillige inburgeraars ten opzichte van verplichte inburgeraars. Deze hypothese luidt als volgt:

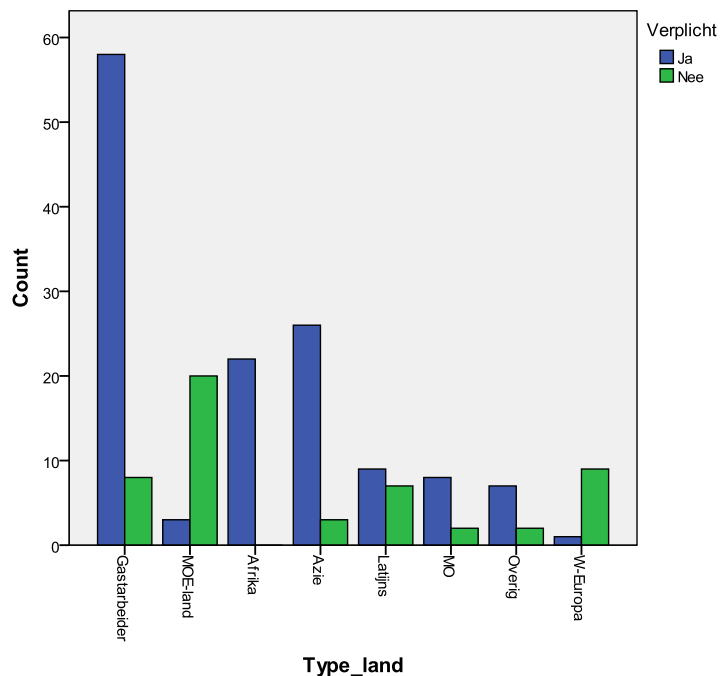
H1: Vrijwillige inburgeraars zijn gemotiveerder en participeren meer dan verplichte inburgeraars

De vrijwillige cursisten in dit onderzoek volgen allemaal een cursus in Den Haag. Velen van hen zijn door de gemeente Den Haag benaderd om deel te nemen aan een cursus. Dit past in het streven van het zogenaamde taaloffensief van de gemeente Den Haag.

Taal is het 'entreekaartje' voor de samenleving. Het is de sleutel naar succes in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Wie de Nederlandse taal onvoldoende beheerst, staat op achterstand in zijn persoonlijke ontwikkeling en in zijn aansluiting op de samenleving. Daarom starten wij een taaloffensief. Het streven is dat iedere Hagenaar, met uitzondering van expats en buitenlandse studenten, de Nederlandse taal beheerst. (Coalitieakkoord Den Haag, 2010).

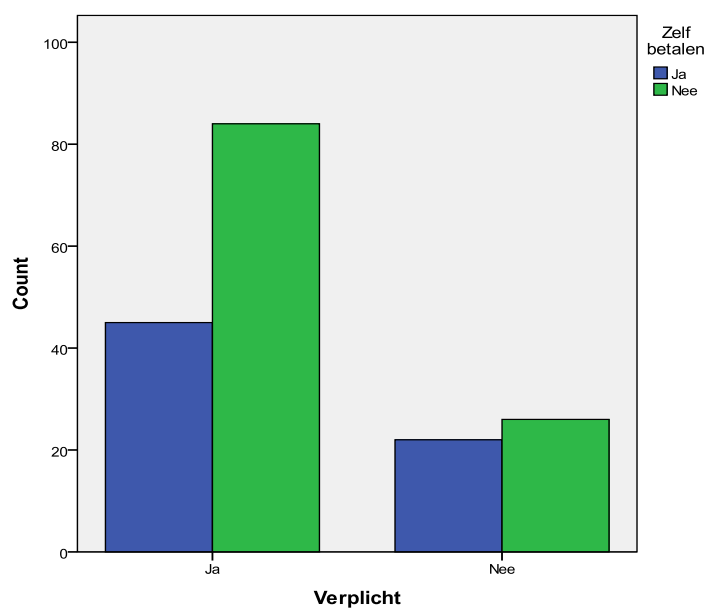
Personen uit de Europese Unie zijn als EU-onderdanen niet verplicht in te burgeren. Een groot deel van de vrijwillige inburgeraars komt dan ook uit landen als Polen, Bulgarije en Spanje.

Tabel 2 : Verplichte en vrijwillige inburgeraars

De vrijwilliger inburgeraars tonen een grotere bereidheid dan de verplichte inburgeraars om deel te blijven nemen aan een cursus als zij zelf moeten betalen maar ook hier geeft een meerderheid aan niet te willen deelnemen als zij zelf zouden moeten betalen.

Tabel 3: Deelname aan cursus indien zelf betalen

De meeste vrijwillige inburgeraars spreken geen Nederlands met familie of vrienden. Wel nemen zij vaak deel aan activiteiten en geven zij aan regelmatig met Nederlanders te spreken. Daarnaast heeft het grootste deel van de cursisten een betaalde baan. Wat opvalt, is het taalniveau van de cursisten. Zij lijken minder moeite te hebben met het schrijven en spreken van het Nederlands dan de verplichte inburgeraars.

De vrijwillige inburgeraars hechten veel waarde aan Kennis van de Nederlandse samenleving en de geschiedenis van Nederland, onderdelen die niet of nauwelijks bijdragen aan de taalbeheersing.

Ik vind het hele idee van de inburgering goed. Hier leer je alles over normen en waarden en niet alleen de taal.

- Poolse vrouw, 3,5 jaar in Nederland –

Een aantal van de cursisten geeft aan dat zij inburgering verplicht willen stellen voor iedereen.

Veel mensen willen alles makkelijk doen maar als jij iets wilt dan moet je moeite doen. Kortom, inburgeren is goed en belangrijk en zou verplicht moeten zijn

- Colombiaanse vrouw, 17 maanden in Nederland –

Ook andere vrijwillige inburgeraars laten weten graag moeite te doen om in te burgeren. Zo geven sommigen aan dat zij meer oefentoetsen willen en meer lesstof.

De cursisten ervaren de inburgering niet als erg moeilijk. Na het behalen van het examen willen sommige inburgeraars een opleiding gaan volgen. Een groot deel geeft ook aan een betere baan te ambiëren.

Het betreft hier kortom een gemotiveerde groep inburgeraars die, ondanks dat het niet verplicht is, graag moeite wil doen om in te burgeren. Veel inburgeraars geven aan het erg leuk te vinden om de taal te leren en Nederland te leren kennen. De vrijwillige inburgeraars ondervinden weinig moeite aan inburgeren en laten weten niet graag deel te nemen als zij zelf moeten betalen.

Ik vertel vrienden dat zij ook een cursus kunnen volgen om de taal te leren en Nederland te leren kennen.

- Poolse vrouw, 2 jaar in Nederland –

Deze bevindingen bevestigen de eerste hypothese deels: vrijwillige inburgeraars zijn gemotiveerder dan verplichte inburgeraars maar hun mate van integratie verschilt niet veel met die van verplichte inburgeraars.

Hypothese 2 en 3

De tweede en derde hypothese zijn gericht op de inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven. Deze hypothesen luidde als volgt:

H2: Mannelijke inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven zullen minder integreren dan jongere inburgeraars na het volgen van een inburgeringstraject

H3: Inburgeraars die langer dan vijf in Nederland verblijven hechten minder waarde aan een inburgeringscursus en zijn negatiever in hun oordeel over de kwaliteit van een cursus

De groep mannelijke cursisten die langer dan vijf jaar in Nederland wonen volgen met name het profiel Werk. Voor deze groep geldt dat zij verplicht is deel te nemen aan de cursus. Op een enkeling na hebben alle die dit profiel volgen betaald werk. Dit is vaak hun enige integratie in de Nederlandse samenleving. In de meeste gevallen antwoorden de cursisten ontkennend op de vraag of zij deelnemen aan activiteiten. Veel inburgeraars spreken thuis weinig Nederlands met vrienden of familieleden. Ook met collega's wordt vaak geen Nederlands gesproken. De cursisten geven aan veel tijd kwijt te zijn aan werk waardoor zij geen tijd hebben voor inburgering.

Om te achterhalen hoe de cursisten de inhoud van de cursus ervaren zijn vragen gesteld die betrekking hebben op de verschillende onderdelen van de cursus. Gevraagd wordt naar de opvatting over het onderdeel Taal en Kennis van de Nederlandse Samenleving (KNS). De cursisten geven aan dat zij het leren van de taal erg belangrijk vinden. Als men de taal spreekt voelt men zich meer thuis in Nederland zo blijkt ook uit de vragenlijsten. Daar staat tegenover dat de cursisten het leren van de taal als erg moeilijk ervaren. Zij geven aan dat het lezen en schrijven hen veel moeite kost.

Ik wil graag meer Nederlands schrijven en spreken want ik heb daar veel moeite mee

- *Irakese man, 13 jaar in Nederland* –

Over het onderdeel Kennis van de Nederlandse samenleving zijn de cursisten minder positief. Een groot deel vindt dit niet belangrijk. Op de vraag of zij de geschiedenis van Nederland belangrijk vinden geven zij ook gematigde antwoorden. Op de vraag wat er zou moeten veranderen wordt er geantwoord dat men meer wil schrijven en spreken om de taal goed onder de knie te krijgen.

Ik wil het Nederlands beter leren spreken en mij minder bezig houden met kennis van de Nederlandse samenleving

- *Cubaanse man, 9 jaar in Nederland* –

Ook het portfolio dat inburgeraars dienen bij te houden wordt als overbodig ervaren. Toch zijn er ook inburgeraars die bijzonder positief zijn over de cursus en weinig hebben aan te merken.

Ik vind het leuk om de Nederlandse taal, cultuur en samenleving te leren kennen en dit samen met andere cursisten te doen

- *Dominicaanse man, 15 jaar in Nederland* –

Opvallend is dat veel inburgeraars op de vraag wat goed is aan inburgering de docenten noemen. Daarnaast vinden zij het fijn contact te hebben met andere inburgeraars. Wat zij graag willen veranderen zijn de lestijden en de intensiteit van de cursus. De meest gehoorde kritiek is de dag waarop men de cursus volgt, zaterdag. Er worden echter geen alternatieven aangedragen door de cursisten.

Ik vind het slecht dat ik iedere zaterdag aanwezig moet zijn. Ik werk en moet voor mijn gezin zorgen. Dit belemmert mijn leervermogen

- *Turkse man, 29 jaar in Nederland* –

Ik heb door mijn werk en de cursus op zaterdag bijna geen tijd meer voor mijn kinderen

- *Filippijnse vrouw, 15 jaar in Nederland* –

Een duidelijke meerderheid van de respondenten geeft aan niet deel te nemen aan de cursus als dit niet verplicht zou zijn. Meer dan 80% van de inburgeraars in deze groep geeft aan de cursus niet te willen volgen als zij deze zelf moeten betalen.

Veel cursisten antwoorden op de vraag ‘*Wat vindt u slecht aan de inburgering*’ dat zij de verplichting als een last ervaren. Een deel van de respondenten is van mening dat oudere mensen niet hoeven in te burgeren.

Ik vind dat wanneer iemand 40 jaar oud is dat hij niet meer naar school hoeft voor een cursus

- *Turkse man, 6 jaar in Nederland* –

Een andere cursist onderbouwt zijn mening:

Ik denk dat inburgeren vrijwillig zou moeten gebeuren. Als iemand het echt wil dan gaan zij er zelf wel achteraan. Als je iemand dwingt om iets te doen dan heeft diegene weinig zin en dat beïnvloedt het resultaat.

- *Marokkaanse man, 6 jaar in Nederland* –

De verplichting is ook voor veel anderen een doorn in het oog. Daar staat tegenover dat een grote groep vrijwilligers de verplichting toejuichen omdat volgens hen anders niet veel zou gebeuren. Bijna alle inburgeraars geven daarentegen te kennen niet te willen inburgeren als zij dit zelf moeten betalen. In de open vragen komt naar voren dat een deel van de inburgeraars reeds op de hoogte is van de maatregelen die worden getroffen om het inburgeringsbudget af te bouwen.

Een overgrote meerderheid van de inburgeraars die korter dan vijf jaar in Nederland woont en het profiel Werk volgen geeft aan, in tegenstelling tot de cursisten in cluster 1, dat zij de cursus ook zouden volgens als dit niet verplicht zou zijn. Wat opvalt, is dat de cursisten kritischer zijn dan de cursisten die langer in Nederland wonen en meer belang hechten aan de cursus.

Ook voor deze cursisten geldt dat zij weinig met de Nederlandse taal in aanraking komen en weinig deelnemen aan activiteiten. In de thuisomgeving wordt weinig Nederlands gesproken. Voor de inburgeraars in deze cluster is ‘het begrijpen van Nederland’ de belangrijkste reden om deel te nemen aan de cursus. Zij laten weten mee te doen aan de cursus omdat zij een

betere baan willen of omdat zij een opleiding willen gaan volgen. De cursisten vinden het spreken en schrijven van de taal het belangrijkste.

Ik wil graag de Nederlandse taal leren om een horecaopleiding te doen want ik werk bij LaPlace.

- *Pakistaanse vrouw, 2 jaar in Nederland* –

De cursisten geven langere antwoorden dan de cursisten die langer dan vijf jaar in Nederland wonen. Zij zien het eveneens niet zitten zelf te betalen voor de cursus. Een aantal cursisten pleit er ook voor om de cursussen gratis te laten zijn. Voor veel cursisten geldt dat zij na het behalen van het examen hun paspoort willen aanvragen.

Ik vind de inburgering echt goed voor lezen, spreken en begrijpen van de taal. Voor mijn werk en voor mijn kinderen, voor alles. Ik woon in Nederland dus ik moet deze taal leren.

- *Turkse man, 4 jaar in Nederland* –

Ondanks het belang dat door een groot deel van de inburgeraars wordt ingezien ervaren zij de cursus als lastig en vinden zij het bijhouden van een portfolio niet nodig. Ook het onderdeel KNS wordt als overbodig ervaren. Een groot deel antwoordt op de vraag ‘wat zou u doen als u de baas was van Nederland’: Ik zou de inburgering makkelijker maken. De cursisten verschillen kortom niet erg veel van hun medecursisten die langer in Nederland wonen. De cursisten participeren niet erg vaak, ervaren het leren van de taal als het meest relevant en willen niet deelnemen aan de cursus als zij zelf moeten betalen. Het verschil is dat de cursisten in deze cluster een groter belang hechten aan de inburgering.

De bevindingen bevestigen de derde hypothese dat inburgeraars die langer in Nederland wonen en vaak ouder zijn minder waarde hechten aan de cursus en minder gemotiveerd zijn dan de inburgeraars die korter dan vijf jaar in Nederland wonen. Daarnaast laten de resultaten zien dat mannelijke inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven in beperkte mate integreren. Dit geldt echter ook voor de inburgeraars die korter dan vijf jaar in Nederland wonen.

Hypothese 4

De vierde hypothese heeft betrekking op oudere, vrouwelijke inburgeraars en luidt als volgt:

H4: Vrouwelijke inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven ervaren de cursus als goed in termen van sociaal contact maar hechten minder waarde aan de inhoud van de cursus dan vrouwen die korter dan vijf jaar in Nederland verblijven

Er is een grote groep vrouwen die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven en deelnemen aan een cursus. Deze groep heeft op een enkeling na geen werk en neemt weinig deel aan activiteiten buiten de deur. Met familie en vrienden wordt maar weinig Nederlands gesproken. De cursisten geven aan veel te leren op de cursus en het ook erg belangrijk te vinden. De cursisten in deze groep beantwoorden veel vragen die betrekking hebben op de inhoud van de cursus en de waarde van de cursus bevestigend.

Ik wil de gemeente Den Haag bedanken voor het inburgeringsprogramma. Hierdoor voel ik mij meer thuis in Nederland

- *Filippijnse vrouw, 19 jaar in Nederland* –

De cursisten geven aan dat zij inburgeren erg moeilijk vinden. Cursisten die al langer dan een jaar bezig zijn met de cursus zijn ook vaker regel dan uitzondering. De Nederlandse taalbeheersing van deze groep inburgeraars is bijzonder laag. Slechts een enkeling heeft alle open vragen ingevuld. Een aantal van hen laat weten meer tijd te willen voor een cursus.

Inburgering zou vijf dagen per week moeten zijn en participatie moet worden verplicht.

- *Colombiaanse vrouw, 16 jaar in Nederland*-

Verder dient opgemerkt te worden dat het hier voornamelijk oudere vrouwen betreft. De oudste deelneemster is 57 jaar. De vrouwen laten weten de cursus erg gezellig te vinden. Ook zijn ze erg tevreden met de docent. Ze vinden de inburgering wel belangrijk maar niet om een speciale reden. Alle onderdelen worden relevant geacht door de cursisten. Het verplichtende karakter van inburgering is voor veel vrouwen ook geen probleem. Betalen voor de cursus willen deze inburgeraars echter niet.

De vrouwelijke inburgeraars die het profiel OGO volgen en korter dan vijf jaar in Nederland wonen hechten meer waarde aan de cursus en zijn kritischer dan de inburgeraars die hier al langer wonen. Bovendien geven zij vaker antwoord op de open vragen.

Van de 31 vrouwen laten er maar liefst 26 weten dat zij de cursus ook zouden volgen als dit niet verplicht zou zijn. De participatie van deze cursisten is hoger dan bij de inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland wonen. Een enkeling van hen heeft weliswaar werk, maar de cursisten geven aan dat zij regelmatig deelnemen aan activiteiten en regelmatig bij iemand op bezoek gaan. Een groter deel laat ook weten met familie en vrienden de Nederlandse taal te spreken. Ook verricht een groter deel van de cursisten in dit cluster vrijwilligerswerk. De cursisten laten weten veel te leren op de cursus en het erg belangrijk te vinden.

Ik vind inburgering heel belangrijk. De Nederlandse taal spreken met andere mensen, vrijheid van meningsuiting, naar de huisarts gaan en praten met docenten over mijn kinderen. Dit wil ik zonder mijn man.

- Algerijnse vrouw, 4 jaar in Nederland –

Voor deze vrouw is het OGO-traject een goede manier om haar wensen te bevredigen. Er is echter in deze groep een groot aantal cursisten waarbij dit niet het geval is. Op de vraag *Wat wilt u gaan doen als u het examen hebt gehaald* antwoordt een deel van de cursisten dat zij werk wil gaan zoeken. Het lijkt er op dat de gemeenten te vaak vrouwen doorsturen naar het profiel OGO. Ook wanneer zij aangeven graag te willen gaan werken. Deze constatering is in lijn met de woorden van het Tweede Kamerlid Van Nieuwenhuizen van de VVD. Zij meent dat vrouwen in de richting van het OGO-traject worden geduwd. Dit is een reactie van een onderzoek van E-quality waarin wordt beweerd dat inburgering van vrouwen vooral erop gericht is hen op te leiden tot een bestaan als huisvrouw en misschien vrijwilliger (E-quality, 2010).

De inburgeraars zijn over het algemeen tevreden maar wel kritischer ten aanzien van de inhoud van de cursus dan hun medecursisten die langer in Nederland wonen. Zo laten zij onder andere weten dat de cursus slecht georganiseerd is, het portfolio-onderdeel niet belangrijk en de tijd voor een cursus te kort.

Bovendien wil een deel van de cursisten dat de nadruk van de cursus meer komt te liggen op het spreken van de taal omdat dat voor hen vaak het belangrijkste is. De cursisten zijn in vergelijking met de cursisten die het profiel Werk volgen positiever over het onderdeel KNS.

Ik vind inburgeren leuk. De taal leren is belangrijk maar net zo belangrijk is leren hoe dingen in Nederland werken.

- Chinese vrouw, 2 jaar in Nederland-

Het zou beter zijn als de cursus voor iedereen verplicht zou zijn en vijf dagen per week. Ook moet er meer geoefend worden met participatie

- Congolese vrouw, 4 jaar in Nederland -

Omdat het voor hen van belang is de taal te spreken zijn zij blij met het aanbod van de gemeente. Een enkeling laat weten op de hoogte te zijn van de bezuinigingen op inburgering. De cursisten geven aan niet deel te willen nemen als zij de cursus zelf moeten betalen.

Alhoewel niet hard te maken is er reden om aan te nemen dat inburgeraars die korter in Nederland verblijven een grotere motivatie aan de dag leggen dan zij die langer woonachtig zijn in Nederland. Wat verder opvalt is dat er grote onvrede heerst bij inburgeraars die het profiel OGO volgen. Zij geven allen aan graag te willen gaan werken.

Hypothese 5

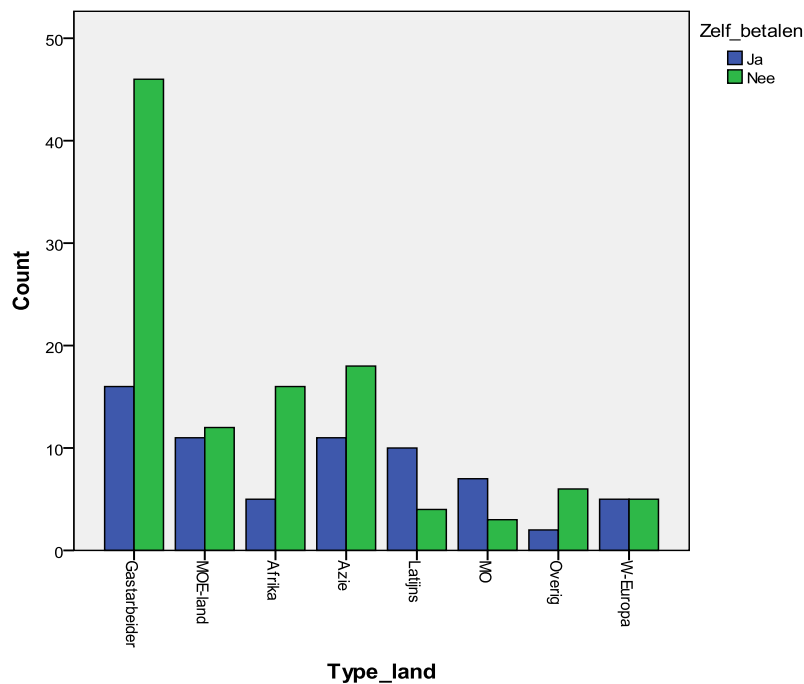
De vijfde hypothese heeft betrekking op de onderdelen in het inburgeringstraject en luidde als volgt:

H5: Inburgeraars ervaren het onderdeel KNS en het portfolio-onderdeel als minder belangrijk dan andere onderdelen

Zowel inburgeraars die korter dan vijf jaar als inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland woonachtig zijn hechten minder waarde aan de onderdelen Kennis van de Nederlandse Samenleving als het portfolio-onderdeel. Deze hypothese kan bevestigd worden. Daarbij moet worden opgemerkt dat vrijwillige inburgeraars meer tevreden zijn met deze onderdelen.

De hierboven besproken hypothesen hebben betrekking op de eerste twee onderzoeksvragen. Een derde onderzoeksvraag ging over de bereidheid van inburgeraars om hun inburgeringscursus zelf te betalen.

Tabel 4: Motivatie om zelf cursus te betalen naar type land

De tabel hierboven geeft weer dat een grote meerderheid van de inburgeraars niet langer wil deelnemen aan een cursus indien zij dit zelf moeten betalen.

§6.2.7 Docenten

Naast inburgeraars zijn er ook vragenlijsten afgenomen bij inburgeringsdocenten. Op de vraag wat er slecht gaat aan de inburgering worden er diverse antwoorden gegeven.

“Er wordt te weinig ingespeeld op het individu. Veel inburgeraars hebben individuele begeleiding nodig.”

“Bij veel inburgeraars houdt het na de wekelijkse cursus weer op en gaat het gewone leventje verder waarin ze hun eigen taal spreken.”

Op de vraag wat de docent beleidsmakers zou willen adviseren worden antwoorden gegeven die inspelen op de aangekondigde afbouw van de inburgeringsbudgetten. Zo pleit een docent voor een eigen bijdrage naar inkomen. Een eigen bijdrage is niet verkeerd, zo oordeelt ook een andere docent. Veel cursisten hebben immers een betaalde baan.

Verder wordt opgemerkt dat inburgering in veel gevallen weinig effect heeft omdat mensen in hun thuisomgeving niet worden blootgesteld aan de Nederlandse taal en dat Kennis van de Nederlandse samenleving een onderdeel is dat niet veel bijdraagt aan de participatie van inburgeraars. Ook de verplichting van de inburgering wordt vaak genoemd. Over het algemeen is het oordeel van de docenten over de verplichting positief. Zij geven echter ook aan dat het ongewenst is dat iemand die al twintig jaar in Nederland verblijft nog moet inburgeren. Bovendien is voor werkende mensen de last te groot. Zij moeten naast werk en het huishouden ook elke zaterdag de cursus bijwonen.

Op de stelling dat de cursus zich alleen zou moeten richten op de beheersing van de Nederlandse taal wordt gematigd gereageerd. Blijkbaar is het niet alleen de taalbeheersing die de inburgering doet slagen.

“Het belangrijkste doel zou integratie moeten zijn door middel van het leren van de taal. Nu leert men om het examen te halen waardoor het te eenzijdig is.”

Dit beeld is sterk aanwezig bij de docenten. Benadrukt wordt dat er zo weinig tijd is dat docenten de inburgeraars geen Nederlands kunnen leren maar alleen voor kunnen bereiden op het examen. Een aantal docenten geeft ook aan dat het niveau voor veel mensen te hoog is. Er is volgens hen te weinig tijd waardoor er te snel door de stof, die toch al van hoog niveau is, wordt gegaan. Tevens merken de docenten op dat de stof te moeilijk is waarbij te denken valt aan de geschiedenis van Nederland. Bovendien, zo oordeelt een aantal docenten, is dit niet relevant. Het onderwijs zou zich dus meer moeten richten op het leren van de taal en minder op aanverwante zaken.

“De vrouwen leren veel materie die niet relevant is voor hun huidige situatie. Denk aan verzekeringen afsluiten of een huis huren.”

Als aanbevelingen worden genoemd dat examens voor vrouwen die het OGO-profiel volgen en vaak laag zijn opgeleid eenvoudiger moeten zijn, alsook minder lesstof en meer tijd.

Er wordt sterk benadrukt dat laag opgeleiden vrouwen een andere cursus zouden moeten volgen.

Andere docenten geven aan dat er meer aandacht besteedt mag worden aan de Nederlandse taal. Een aantal docenten pleit voor het vragen van een financiële bijdrage aan de inburgeraars. Het hele bedrag is echter niet op de inburgeraars te verhalen omdat zij hier simpelweg het geld niet voor hebben.

Een andere docent laat weten dat er geen tijd is voor het onderwerp participatie omdat de inburgeraars enkel worden klaargestoomd voor het examen.

“Het is op zich goed dat cursisten zelf op pad moeten om bewijzen te verzamelen. Maar aangezien er weinig tijd is worden de bewijzen vaak klassikaal gehaald. Hiermee schiet je het doel voorbij, namelijk zelf op pad gaan.”

De cursussen moeten intensiever en er zou een apart programma moeten komen voor laag opgeleide vrouwen.

Over het algemeen zijn de docenten positief over de bijdrage die de cursus levert aan de participatie van mensen. Daarbij laat een aantal docenten wel weten dat de nadruk meer op het leren van de taal mag komen te liggen. De docenten zijn van mening dat een cursus voor iedereen betaalbaar moet blijven maar dat een bijdrage niet verkeerd zou zijn voor de prestaties van de cursisten.

§6.3 Interview

Naast het afnemen van enquêtes is er met een aantal mensen dieper ingegaan op de gevolgen van de structurele afbouw van de inburgeringsbudgetten. Een unitmanager van de Haagse taalaanbieder Sagènn meent dat dit grote gevolgen zal gaan hebben voor de inburgeraars. Volgens hem zullen verplichte inburgeraars niet meer in groten getale een cursus willen volgen. Dit zal effect hebben op de participatie van deze mensen in het maatschappelijk

verkeer. Tevens is dit schadelijk voor de kinderen van deze mensen die een taalachterstand zullen hebben op leeftijdsgenoten.

De vrijwillige inburgeraars zullen ook wegblijven volgens de unitmanager. Hij denkt dat ongeveer tien procent van de vrijwillige inburgeraars zich nog aanmeldt voor een cursus als de financiële verantwoordelijkheid in zijn geheel bij de inburgeraar komt te liggen. Dit is zonde van alle inspanningen die door de gemeenten zijn verricht om vrijwillige inburgeraars te mobiliseren. In het principe van een sociaal leenstelsel dat het mogelijk moet maken inburgeraars het geld, dat nodig is voor een cursus, te laten lenen ziet hij geen heil omdat je deze mensen niet met een schuld kan opzadelen.

“Het is misschien een populair standpunt om te zeggen dat inburgeraars zelf de kosten moeten dragen maar op de lange termijn zullen we de effecten waarnemen. Zeker oudkomers die hier al 20 jaar of langer woonachtig zijn kunnen we niet verplichten een inburgeringsexamen te laten halen en de kosten van het traject bij hen neerleggen.”

Er wordt nog maar eens benadrukt dat je best een bijdrage mag verwachten van inburgeraars maar dat je hen niet volledig verantwoordelijk kan stellen.

Op de vraag hoe de unitmanager de kwaliteit en inhoud van het examen en de daar aan voorafgaande cursus beoordeelt antwoordt hij dat het maken van een portfolio te betuttelend is. Daarnaast zegt hij dat onderdelen als burgerschap en kennis van de Nederlandse samenleving niet de onderdelen zijn waar het om draait. “Mensen vinden zelf wel uit hoe zij de meterstanden moeten invullen” aldus de unitmanager. Als aanbeveling voor de toekomst geeft hij dan ook aan dat de inburgering korter en goedkoper kan als alleen het onderdeel taal onderdeel is van de inburgering. KNS zou dan bijvoorbeeld facultatief kunnen zijn.

7. Conclusies

De doelstelling van dit onderzoek is om de wensen en ambities van inburgeraars in kaart te brengen en na te gaan in hoeverre een inburgeringscursus hen helpt bij het realiseren van deze ambities. Daartoe zijn een aantal onderzoeksvragen opgesteld waar met de resultaten, verkregen uit de enquêtes, antwoord gegeven kan worden. Alvorens deze resultaten kwantitatief zijn benaderd is de achtergrond van het inburgeringsbeleid en het huidige beleid uiteengezet. Daarnaast is literatuur bestudeerd met betrekking tot de effecten van inburgering en de kwaliteit van de cursussen.

In de inleiding werden de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. *“Hoe is het gesteld met de integratie van inburgeraars in de Nederlandse samenleving en leidt inburgering tot meer integratie?”*
2. *“In hoeverre geeft een inburgeringscursus gehoor aan de wensen van de inburgeraar?”*
3. *“Wat zijn de gevolgen van de maatregelen die het kabinet voorstaat voor het inburgeringsonderwijs voor de bereidheid van inburgeraars om deel te nemen aan een inburgeringscursus?”*

In de volgende paragrafen worden antwoorden gegeven op de onderzoeksvragen. De resultaten die zijn verkregen uit de literatuur, de enquêtes en de interviews maken het ook mogelijk een aantal algemene conclusies te trekken met betrekking tot het inburgeringsstelsel.

§7.1 Algemene conclusies

- Inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland wonen en het profiel Werk volgen zijn over het algemeen minder gemotiveerd om deel te nemen aan een cursus dan inburgeraars die korter dan vijf jaar in Nederland verblijven. Zij geven aan weinig tijd te hebben voor inburgering en vinden in sommige gevallen dat zij de inburgering niet nodig hebben. De meeste van hen werken al en waarschijnlijk zullen zij als gevolg van de cursus niet méér gaan participeren. De inburgeraars die korter in Nederland wonen staan positiever ten opzichte van inburgering en zien het nut van een cursus meer in.
- De oudere deelnemers binnen het profiel OGO spreken erg gebrekkig Nederlands. Zij zijn erg blij dat ze de mogelijkheid hebben deel te nemen aan een cursus. Voor hen is

een cursus ook een manier om met anderen in contact te komen. Hun participatie in de samenleving blijft beperkt tot het volgen van een cursus. De jongere deelnemers die dit profiel volgen spreken de taal beter en stellen hogere eisen. Veel jonge vrouwen geven te kennen graag te willen gaan werken als zij het examen hebben gehaald. Het profiel Werk sluit voor deze mensen beter aan bij hun ambities.

- De vrijwillige inburgeraars leren makkelijk maar participeren naast hun werk maar weinig in de samenleving. Het volgen van een cursus ervaren zij als erg nuttig. Evenals de staatsexamenkandidaten zijn de vrijwillige inburgeraars erg kritisch ten aanzien van de cursus en hebben zij een hoger verwachtingspatroon dan de verplichte deelnemers.
- Voor alle cursisten geldt dat zij geen deel meer willen nemen aan een cursus indien zij alles zelf moeten betalen. Sommige inburgeraars laten weten bereid te zijn een bijdrage te betalen. Ook de docenten en andere professionals laten weten dat een bijdrage niet verkeerd is maar dat niet alle kosten voor een cursus op de inburgeraars verhaald kunnen worden.
- Docenten, inburgeraars en professionals geven aan dat het leren van de taal het belangrijkste is. De Kennis van de Nederlandse Samenleving is daarmee niet onbelangrijk maar het draait volgens velen toch vooral om taalverwerving. Het portfolio is volgens een enkele docent een goed initiatief maar doordat de bewijzen klassikaal worden verzameld schiet het zijn doel voorbij.

§7.2 Beantwoording onderzoeksvragen

In de volgende paragrafen worden antwoorden gegeven op de onderzoeksvragen met betrekking tot het inburgeringsstelsel.

§7.2.1 Integratie

Voor een groot deel van de cursisten die het profiel Werk volgen geldt dat zij reeds in beperkte mate geïntegreerd zijn. Zij hebben immers in de meeste gevallen betaald werk. Verdere deelname aan activiteiten blijft echter uit. Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen inburgeraars die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven en inburgeraars die hier korter dan vijf jaar wonen. De laatste groep neemt vaker deel aan activiteiten. Voor beide groepen geldt echter dat zij weinig Nederlands spreken in de thuisomgeving. Bij de inburgeraars die het profiel OGO volgen geldt een zelfde situatie. Inburgeraars die hier langer

wonen participeren erg weinig. De verwachting is dat zij na het behalen van het examen niet meer zullen gaan participeren dan voorheen. De jongere inburgeraars die het OGO-profiel volgen nemen vaker deel aan activiteiten en spreken vaker Nederlands met familie of vrienden. Een inburgeringstraject leidt in sommige gevallen tot meer integratie. Met name bij mensen die korter dan vijf jaar in Nederland wonen valt veel te winnen. Dit geldt tevens voor de vrijwillige inburgeraars en staatsexamenkandidaten.

§7.2.2 Doelen, wensen en ambities

Voor veel inburgeraars die het profiel Werk volgen geldt dat een inburgeringscursus onvoldoende tegemoet komt aan hun beoogde doelen en ambities. Veel oudere inburgeraars vinden dat oudere mensen niet meer hoeven in te burgeren. In het algemeen vinden zij dat de cursus zich meer zou moeten richten op taalverwerving en minder op kennis van de Nederlandse samenleving. Voor inburgeraars die hier langer dan vijf jaar wonen en het OGO-profiel volgen geldt dat zij weinig wensen hebben ten aanzien van de cursus. Zij geven aan het wel erg belangrijk te vinden. Jongere inburgeraars laten weten graag te willen gaan werken als zij klaar zijn met inburgeren. Het profiel Werk zou beter op hun wensen aansluiten. Docenten gaven aan dat het onderdeel Taal voor inburgeraars het belangrijkste is. De cursus zou zich hier meer op moeten richten. Het portfolio-onderdeel schiet zijn doel voorbij doordat de bewijzen klassikaal verzameld worden.

§7.2.3 Afbouw budgetten

Een groot deel van de cursisten geeft aan niet langer deel te nemen aan de inburgering als zij alles zelf moeten gaan betalen. Ook de Unitmanager van het Haagse Sagènn geeft aan dat veel inburgeraars zullen afhaken. Dit geldt voornamelijk voor vrijwillige inburgeraars. Een aantal cursisten geeft aan bereid te zijn een bijdrage te leveren. Ook de docenten geven te kennen een bijdrage van cursisten niet verkeerd te vinden. Het hele bedrag verhalen op de inburgeraars is volgens alle partijen niet wenselijk. Er is gesproken met een aantal mensen van vrijwilligersorganisaties die aangeven dat zij verwachten dat er een grotere druk bij hen zal komen te liggen als inburgeraars zelf voor de kosten van een cursus moeten opdraaien.

8. Beleidsaanbevelingen

Dit onderzoek maakt duidelijk dat inburgering voor veel mensen een bijdrage levert aan het functioneren in de samenleving. Oudere vrouwen die aangeven zelfstandig de dokter te kunnen bezoeken, jongere vrouwen die laten weten graag te willen gaan werken als zij het examen hebben gehaald en vrijwillige inburgeraars die zich meer thuis voelen in Nederland nu ze de taal beter spreken. De conclusies uit dit onderzoek bieden handvaten voor beleidsaanbevelingen. In de volgende paragrafen zullen deze beleidsaanbevelingen gegeven worden op basis van de bestaande literatuur, de resultaten uit de vragenlijsten, de gesprekken die gevoerd zijn en de indrukken die zijn opgedaan gedurende het onderzoek.

§8.1 Eigen bijdrage

De resultaten tonen aan dat een deel van de cursisten bereid is een bijdrage te leveren voor zijn of haar inburgering. Ook de docenten geven aan dat het niet verkeerd zou zijn als inburgeraars een deel van hun inburgering zelf betalen. Een bijdrage vragen betekent voor de inburgeraars impliciet dat zij meer moeite willen doen om de cursus succesvol af te ronden. Alle kosten op de inburgeraar verhalen zou echter onverstandig zijn. Een groot deel van de cursisten laat weten niet langer deel te willen nemen aan een cursus als dit zelf betaald moet worden. Het advies luidt dan ook de bezuinigingen op inburgering nader te bekijken om te voorkomen dat inburgeraars in de toekomst hun inburgeringstraject in zijn geheel zelf moeten betalen en daardoor niet langer willen deelnemen aan een traject.

§8.2 Focus op nieuwkomers

De focus van inburgering zou meer moeten liggen bij jongere mensen en mensen die nog niet lang in Nederland wonen. Bij deze mensen valt veel te winnen, zo blijkt uit dit onderzoek. In het bijzonder jonge mensen die nog geen werk hebben geven aan graag te willen gaan werken en noemen daarbij het belang van inburgering. Oudere mensen en mensen die al langer in Nederland wonen participeren over het algemeen erg weinig. Het volgen van een inburgeringstraject zal hier ook weinig aan bijdragen. Dit neemt niet weg dat het van groot belang blijft deze mensen een cursus aan te bieden. De focus moet bij deze oudere mensen meer komen te liggen op participatie in de buurt en betrokkenheid met de buurt.

§8.3 Vrijwillige inburgeraars

De toestroom van met name MOE-landers zal de komende jaren aanhouden. Het gaat hier om mensen die over het algemeen snel leren, in veel gevallen geschoold zijn en bovendien bereid zijn een cursus te volgen. Deze mensen zijn echter niet verplicht in te burgeren. Het is van belang dat deze mensen niet de nieuwe ‘slecht geïntegreerde arbeiders’ worden. Door het verdwijnen van de inburgeringsbudgetten zullen deze mensen niet langer benaderd worden door gemeenten om een inburgeringscursus te volgen. Gemeenten hebben de afgelopen jaren inspanningen verricht om deze mensen te benaderen en een cursus aan te bieden. Mede daarom is het belangrijk de vrijwillige inburgeraars niet uit het oog te verliezen en hen cursussen aan te blijven bieden.

§8.4 Matching

Het is belangrijk de cursussen af te stemmen op de wensen en mogelijkheden van cursisten. Tot op heden gebeurt dat in bepaalde mate. Velen, vooral jonge vrouwen, laten weten dat zij graag werk willen gaan zoeken na het behalen van hun examen. Biedt deze mensen een traject aan waarin zij leren solliciteren en waarin zij de arbeidsmarkt verkennen. Het OGO-profiel past enkel bij vrouwen die al langere tijd in Nederland zijn en niet meer de ambitie hebben om te werken. Door vrouwen per definitie een OGO-traject aan te bieden ontnem je hen kansen op de arbeidsmarkt.

Een groot aantal inburgeraars geeft aan alleen de taal goed te willen leren spreken. Cursussen zouden ingericht moeten worden met taalverwerking als belangrijkste component. Op deze manier krijg je groepen inburgeraars met dezelfde wensen ten aanzien van een cursus. Bovendien kunnen docenten dan gericht te werk gaan.

§8.5 KNS en Portfolio

Een inburgeringscursus moet geen examentraining zijn maar een traject naar zelfstandigheid in de Nederlandse samenleving. Het portfolio-onderdeel tracht hier een bijdrage aan te leveren. Helaas worden de bewijzen van het portfolio in sommige gevallen klassikaal verzameld. Cursisten geven aan niet tevreden te zijn met de het portfolio-onderdeel en het onderdeel KNS. Deze twee onderdelen moeten een nieuwe invulling krijgen om tegemoet te komen aan de doelen van inburgering. Naast het onderdeel KNS merken docenten maar ook cursisten op dat het portfolio-onderdeel weinig bijdraagt aan de inburgering. Het portfolio schiet zijn doel, namelijk zelfstandig bewijzen verzamelen, voorbij doordat dit vaak klassikaal

geschiedt. Het advies is dan ook om dit onderdeel nader te bestuderen en te hervormen opdat het optimaal nut heeft. Indien je van mensen vraagt hun cursus zelf te bekostigen zou je hen ook een fatsoenlijk traject moeten aanbieden.

§8.6 De rol van vrijwilligersorganisaties

De druk op vrijwilligersorganisaties zal zeker toenemen als mensen niet meer bereid zijn zelf de cursus te betalen. Dit wordt bevestigd door mensen die beroepsmatig betrokken zijn bij inburgering. Het halen van een examen blijft verplicht maar het volgen van een cursus niet. Door gebruik te maken van diensten van vrijwilligersorganisaties wordt er werk uit handen genomen van cursusaanbieders. De vrijwilligersorganisaties hebben maar een beperkt aantal vrijwilligers die ingezet kunnen worden. De organisaties leveren echter goed werk in de zin dat het doel van inburgering, zoals geformuleerd in de Wet, het Deltaplan en het regeerakkoord, het de participatie van mensen in de buurt verhoogd. Het advies is de vrijwilligersorganisaties te ontzien van een te hoge werkdruk.

9. Discussie

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) veronderstelt op basis van diverse analyses dat op termijn jaarlijks 117.000 immigranten naar Nederland zullen komen (Nicolaas, 2007). Verwacht wordt dat tot 2050 jaarlijks ongeveer 3.000 Turken en 3.000 Marokkanen naar Nederland zullen komen. Dit aantal bestaat voor een belangrijk deel uit huwelijksmigranten en gezinsherenigers. Uit Afrika worden jaarlijks 7.000 migranten verwacht door het CBS. Het gaat hier voornamelijk om asielmigranten en gezinsvormers. Uit Azië zullen voornamelijk arbeidsmigranten en studenten naar Nederland komen. Het gaat om een verwacht aantal van 13.000. De grootste groep migranten zal in de toekomst uit de Europese Unie komen. Verwacht wordt dat het om een aantal van 37.000 immigranten per jaar gaat. Een groot deel van hen zal uit Midden- en Oost-Europa afkomstig zijn (Nicolaas, 2007). In een laatste versie van een prognoseonderzoek van het CBS wordt het aantal van 117.000 zelfs naar boven bijgesteld tot meer dan 120.000 op jaarbasis (CBS-statline, 2011). De bevolkingsprognose van het CBS toont aan dat ook in de toekomst inburgering nog van grote waarde zal zijn. Het is daarom van belang dat het inburgeringsbeleid goed functioneert.

Reeds in de inleiding werd gezegd dat dit onderzoek gelezen moet worden als een verkennend onderzoek naar de effectiviteit en kwaliteit van inburgeringscursussen. Een longitudinaalonderzoek met controlegroep en verschillende meetmomenten zal cijfermatig moeten uitwijzen wat het bereik is van inburgering en wat er beter kan. De resultaten uit dit onderzoek kunnen een richting geven en kennis bieden aan de huidige staat van de inburgering. In het pilotonderzoek van Significant is aangekondigd dat een volgsysteem op de effecten van inburgering op participatie te meten eind 2011 uitgevoerd kan worden (Significant, 2010). Het betreffen hier gegevens van inburgeraars tot 2009. Naast een grootschalige effectmeting van inburgering is het gewenst de invulling van de inburgeringscursussen nader te bezien. Daarbij moet de vraag gesteld worden: wat moet een ontvangende samenleving expliciet vragen van nieuwkomers opdat zij leren integreren in de samenleving. Het expliciet maken van dergelijke veronderstellingen dient te gebeuren in een volgend onderzoek.

Lijst van geraadpleegde bronnen

Artikelen:

Brink, M., B. Does, A. Odé, E. Tromp (2002) *Verscheidenheid in integratie, Evaluatie van de effectiviteit van de WIN*, Amsterdam: Regioplan

Brink, M., Odé, A., Timmermans, M. (2009). *Profielen en behoeften van de doelgroep inburgering*. Amsterdam.

Bureau ICE Cito. (2008). *Raamwerk Alfabetisering NT2*, Arnhem: CITO

Bureau ICE Cito. (2006). *Eindtermen Kennis van de Nederlandse Samenleving. Bijlage 5 bij artikel 2.5 van de Regeling inburgering*, Den Haag: CITO

Bureau ICE Cito. (2006). *Eindtermen Kennis van de Nederlandse Samenleving. Bijlage 5 bij artikel 2.5 van de Regeling inburgering*. Den Haag.

Coalitieakkoord Den Haag 2010-2014 (2010). PvdA, VVD, D66 en CDA. *Aan de Slag!* (21-05-2010). Den Haag.

Commissie Blok. (2004). *Onderzoek Integratiebeleid*. Den Haag.

Gelderloos, W., Koert, J. van, (2010) *Inburgeren en participeren, Verslag van vier kwalitatieve casestudies naar de effecten van inburgering op participatie*, Den Haag.

Gemeente Amsterdam, Adviesraad Diversiteit en Integratie (2010). *Het Waterloo van de inburgering, Een advies over een zinloze strijd*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam

Gemeente Amsterdam, Van Es, A. en G4-collega-wethouders (2010). *Reactie van de G4-gemeenten op de bezuiniging op de Wet inburgering*, gericht aan de leden van de Kamercommissie Binnenlandse Zaken.

- Gent, M.J. van, Horssen, C. van, Mallee, L., Slotboom, S. (2008). *De Participatieladder, Meetlat voor het participatiebudget*. Amsterdam: Regioplan
- Goedvolk, M.R., Koster, L.G.M., Plaggenhoef, W., Wilkinson, C., Tazelaar, P.A.C. (2010). *Volgsysteem inburgering, effect van inburgering op participatie*. Barneveld.
- Klaver, J.F.I., Van Oranje, E. (2009). *Onderzoek inburgeringsbehoefigen Rotterdam*. Amsterdam.
- Maanen, D. van, Gestel N. van en Visscher K.(2009). *Marktwerking in het inburgeringsonderwijs*, Utrecht: Capgemini.
- Ministerie van VROM/WWI. (2007). *Integratienota 2007-2011: Zorg dat je erbij hoort!* Den Haag.
- Ministerie van VROM/WWI. (2007). *Deltaplan Inburgering: Vaste voet in Nederland*. Den Haag.
- Nicolaas, N. (2006). *Bevolkingsprognose 2006–2050: veronderstellingen over immigratie*. Den Haag.
- Onderzoek en Integrale Vraagstukken Gemeente Den Haag (2010). *Evaluatie Taal in de Buurt. Startfase 2009-2010*. Den Haag.
- Sociaal Cultureel Planbureau. (2009). *Jaarrapport integratie 2009*. Den Haag.
- Tan, I., Swarte, M., Kortenbach, G. (2009). *Feitenrapport, Onderzoek naar het inburgeringsbeleid van de gemeente Den Haag*. Den Haag.

Krantenartikel

Pietersen, R. (2011). *Geld voor inburgering raakt op*. Trouw (12-01-2011)

Kamerstukken:

Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 32 123, XVIII, nr. 38.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 31 791, nr. 13.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 500, nr. 5.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 500 XVIII, nr. 3.

Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 500 XV, Nr. 16.

Boeken:

Gijsberts, M., Dagevos, J. (2009). *Jaarrapport integratie 2009*. Sociaal en Cultureel Planbureau

Schinkel, W. (2008). *De gedroomde samenleving*. Uitgeverij Klement, Kampen.

't Hart, H., Boeije, H., Hox, J. (2005). *Onderzoeksmethoden*. Boom onderwijs.

Odé, A., Dagevos, J., Van der Leun, J., De Valk, H. (2010). *Jaarboek Minderheden 2010. Inburgering in Nederland*.

Bijlagen I

Naam:

Geboortedatum:

Vragenlijst voor vrijwilligers en mensen die beroepsmatig bij de inburgering betrokken zijn.

1. Op welke manier bent u bij de inburgering betrokken?

- A: Als vrijwilliger
- B: Als docent
- C: Anders namelijk,

2. Hoeveel uur per week bent u betrokken bij de inburgering?

- A: 0-5
- B: 5-10
- C: 10-20
- D: 20>

3. Hoelang bent u al betrokken bij inburgering?

- A: <1 jaar
- B: 1-5 jaar
- C: >5 jaar

4. Wat is volgens u de belangrijkste reden voor immigranten om in te burgeren?

- A: Het is verplicht
- B: Meer kans op werk
- C: Sociaal isolement ontkomen
- D: Weg vinden in bureaucratisch Nederland
- E: Anders namelijk,

5. Hoe verloopt de indeling van cursus naar niveau van de inburgeraar?

- A: Goed
- B: Neutraal
- C: Slecht
- D: Geen mening

6. Wat is uw mening over de inhoud van de inburgeringscursussen? Denk hierbij aan de inhoud van de cursus, de moeilijkheid enz.

.....

.....

.....

.....

.....

7. Wat is volgens u het belangrijkste doel van inburgeren en helpt een cursus bij het realiseren van dit doel?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Wat gaat er volgens u goed aan de inburgering?

.....

.....

.....

.....
.....
9. Wat gaat er volgens u slecht aan de inburgering?

.....
.....
.....
.....
.....

10. Wat zou u beleidsmakers willen adviseren?

.....
.....
.....
.....

11. Het inburgeringsbudget zal de komende jaren worden afgebouwd. Waar liggen de oplossingen volgens u?

.....
.....
.....
.....
.....

Tot slot wil ik u vragen naar uw mening over onderstaande stellingen. Wilt u alstublieft op een schaal van 1(zeer mee oneens) tot 10(zeer mee eens) aangeven wat uw positie is?

1. Ik heb de indruk dat inburgeren een bijdrage levert aan de participatie van immigranten in de Nederlandse samenleving.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
2. Het inburgeringsexamen en de daaraan voorafgaande cursus zou zich enkel en alleen moeten richten op beheersing van de Nederlandse taal (schrijven, lezen, spreken)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
3. Kennis van de Nederlandse samenleving is een onderdeel dat niet veel bijdraagt aan de participatie van inburgeraars in Nederland.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
4. Inburgering heeft in veel gevallen weinig effect omdat mensen in hun thuisomgeving niet worden blootgesteld aan de Nederlandse taal.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
5. De aangekondigde bezuinigingen zijn funest voor het inburgeringsonderwijs.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ik dank u hartelijk voor uw medewerking. Indien u op de hoogte wilt blijven van het onderzoek kunt u hieronder uw naam en e-mailadres opgeven. Hieronder is ruimte gereserveerd voor op- en aanmerkingen.

Naam:
e-mailadres:

.....
.....
.....
.....

.....
.....

Bijlage II

Naam:

Geboortedatum:

Vragenlijst voor inburgeraars

Onderdeel A: Algemeen

Hieronder algemene vragen. Wilt u alstublieft de vragen beantwoorden?

1. Hoelang bent u al in Nederland?

.....

2. Uit welk land komt u?

.....

3. Hoelang bent u al bezig met de inburgering?

.....

4. Waarom wilt u inburgeren?

A: Omdat het verplicht is

B: Omdat ik dan alles beter begrijp in Nederland

5. Welk inburgeringsprofiel volgt u?

A: Opvoeding, Gezondheid en Onderwijs (OGO)

B: Werk/arbeid

C: Ondernemerschap

D: Maatschappelijke participatie

6. Volgt u de cursus verplicht of vrijwillig?

A: Ik volg de cursus omdat ik verplicht ben

B: Ik volg de cursus vrijwillig

7. Zou u de inburgeringscursus ook volgen als dit niet verplicht zou zijn?

A: Ja

B: Nee

Onderdeel B: Meerkeuzevragen

Dit zijn meerkeuzevragen. Wilt u alstublieft antwoord geven op de volgende vragen?

1. Heeft u betaald werk?

A: Ja

B: Nee

2. Doet u vrijwilligerswerk?

A: Ja

B: Nee

3. Neemt u weleens deel aan activiteiten met andere mensen? Zoals naar het zwembad of naar een museum?

A: Ja

B: Nee

C: Soms

4. Spreekt u minstens 1 keer per week met iemand af? Om bijvoorbeeld koffie te drinken?

A: Ja

B: Nee, niet iedere week

5. Bent u lid van een vereniging?

A: Ja

B: Ne

6. Leest u Nederlandse kranten of boeken?

A: Ja

B: Nee

C: Soms

7. Komen uw vrienden en kennissen uit Nederland?

A: Ja mijn vrienden en kennissen komen uit Nederland

B: Nee mijn vrienden en kennissen komen uit een ander land dan Nederland

8. Zou u nog willen inburgeren als u zelf moet betalen?

A: Ja

B: Nee

9. Met mijn vrienden en kennissen spreek ik meestal Nederlands

A: Ja

B: Nee, meestal spreek ik een andere taal

10. Met mijn familie spreek ik meestal Nederlands

A: Ja

B: Nee, meestal spreek ik een andere taal

11. Met mijn collega's spreek ik meestal Nederlands

A: Ja

B: Nee, meestal spreek ik een andere taal

12. Ik vind het erg belangrijk om de Nederlandse taal te leren

A: Ja

B: Nee

C: Een beetje

13. Als ik ben ingeburgerd voel ik me meer thuis in Nederland

A: Ja

B: Nee

C: Ik weet het niet

14. Ik vind kennis van de Nederlandse samenleving belangrijk

A: Ja

B: Nee

C: Een beetje

15. Ik vind de geschiedenis van Nederland erg belangrijk

A: Ja

B: Nee

C: Een beetje

16. Ik vind de inburgering erg moeilijk

- A: Ja
- B: Nee
- C: Een beetje

17. Ik vind het portfolio erg belangrijk

- A: Ja
- B: Nee
- C: Een beetje

18. Ik leer erg veel op de inburgeringscursus

- A: Ja
- B: Nee
- C: Een beetje

19. Ik vind de lesstof erg moeilijk

- A: Ja
- B: Nee
- C: Een beetje

Onderdeel D: open vragen

Tot slot open vragen. U kunt op de stippellijn een antwoord geven. Wilt u dit alstublieft doen?

1. Wat vindt u goed aan de inburgering?

.....
.....

2. Wat vindt u slecht aan de inburgering?

.....
.....

3. Wat moet er veranderen aan de inburgering?

.....
.....

4. Wat wilt u gaan doen als u het examen hebt gehaald?

.....
.....

5. Als u de baas van Nederland was wat zou u dan willen doen met het inburgeren?

.....
.....

6. Wilt u nog iets zeggen? U kan hieronder iets schrijven. Het maakt niet uit wat.

.....
.....
.....

Bedankt voor de antwoorden op de vragen. Wilt u op de hoogte blijven van het onderzoek? Dan kan u hier uw naam en e-mailadres invullen.

Naam:
e-mailadres:

